

Za pravilno tolmačenje in izvajanje naše linije

Slovensko ljudstvo, vsi narodi Jugoslavije so v času obnove ustvarili tako velika dela, da ima naša tekoča celovita agitacija polne roke argumentov in dokazov o pravilnosti naše poti, naše politike, naše linije. Naše samozvesti in vere v ustvarjalno moč množice ne krepijo samo podatki iz nešteti grafičkov, števil in odstotki, v katerih je izražen porast proizvodnje, v katerih je izražen porast proizvodnje, v katerih je izražen porast proizvodnje...

Hkrati s samozvestjo ob pogledu na prehojeno pot pa je potrebno, da naša celovita propaganda prikaže tudi perspektivo bodočega razvoja in širino, slovensko, jugoslovansko in svetovno širino naše borbe ter tako — lomeče ozke in kalne okvire — povezuje in osveti krajne uspehe in probleme z našimi nacionalnimi in državnimi uspehi in potrebami.

V naslednjem se hočemo dotakniti vprašanja borbe za čistost naše linije v njenem vsakdanjem izvajanju, vprašanja odklonov od te linije, ki so prišli do izraza ponekod tudi v volični agitaciji. Po eni strani gre za leve, sektaške odklone, po drugi pa za desne, oportunistične odklone v različnih vprašanjih naše vsakdanje politične prakse.

Najprej vprašanja odnosa do cerkve, religije, duhovnikov itd. Ta vprašanja je naša ustava jasno in precizno rešila s svojimi določbami o ločitvi cerkve od države, šole od cerkve, svobode veroizpovedi itd. Kdor bi torej danes, namesto da bi potrpežljivo in vztrajno razlagal te določbe, ustave, govoril, da zalo ne more biti verouk obvezan šolski predmet, ker »od zgoraj« tega ne pustijo (kakor je to delal neki učitelj na Dolenskem), ta bi šel »po liniji« najmanjšega odpora v najodvratnejši oportunistični prav. Prav podobno je z nekaterimi našimi tovariši, ki v govoru na sestankih o procesih proti Stepcu, Jeriču, upravi jeseniške posojilnice itd., češ da so tam prizadeali tudi duhovniki in da bi bilo zaradi boljšega izida volitev najbolje to — odložiti za čas po volitvah. Težko si je misliti bolj škodljivega stališča! Prikrivati ljudstvo delavnost izdajalske protiljudske duhovščine, ki jo razkrinkarajo prav ti procesi! Ti procesi so najboljša sula našega ljudstva za spoznanje njegovih resničnih sovražnikov, ki v sedanjih okoliščinah delajo v interesu zunanjih sil proti suverenosti FLRJ. Tudi s pomočjo volične kampanje naj množice čim bolj spoznavajo pravi obraz svojih današnjih sovražnikov. Naša zmaga v volični kampanji je izven doma, za takimi izgovori — »boljši rezultat« pa se skriva samo — najbolj škodljiva, nevarna oportunistična.

Kako gredo levi odkloni roko v roki z desnimi, najbolj potrjuje to, da so v nekem kraju na Gorenjskem isti ljudje, ki so zastopali tako skrajno oportunistična stališča, istočasno — nastopili proti tradicijskemu cerkvenemu običaju, ki je bil v tem kraju v naradi že 20 let! Jasno je, da tukaj korak nima nobene zveze z našim stališčem o svobodi veroizpovedi in verskih obredov in da so ti tovariši skakali »z enega brega na drugega«, iz sektaštvu v oportunistično, namesto da bi se poglobili v bistvo naših ustavnih določb in v govoru maršala Tita, tovariša Kardelja in drugih, ki so že neštokrat precizirali naš odnos do cerkve, religije in duhovščine. Taka groba izkrivljanja naše linije, naših osnovnih stališč v vprašanju cerkve, je voda na mlin — reakciji.

Drug primer malicijne naše linije se nanaša na vprašanje miru, »nevarnosti nove vojne« in fašizma. Nek aktivist v Mariboru je razlagal na predločnem sestanku, da vojne in fašizma na svetu ne bo nikdar več. Ko so ga opozorili, da je to nepravilno in grobo poenostavljajoče naše ocene mednarodnega položaja, da velja le to, da danes ni nevarnosti nove vojne, da pa so še močni ostanki fašizma po svetu in da so aktivne imperialistične klike, ki ženejo na novo vojno ter da je potrebna budnost in borba proti tem klikam, njihovo razkrinkavanje in onemogočanje njihovih načrtov itd. itd. — tedaj pa je ta aktivist padel o drugi ekstrem in na prihodnjem sestanku dejal, da — je nevarnost vojne zelo blizu! Jasno je, da ta tovariš ni preštudiral in prediskutiral zadnjega intervjua generalisima Stalina, govorov Molotova in Kardela na mirovni konferenci in drugih analiz mednarodnega položaja. Jasno je, da s takimi »argumenti« ne bo nikogar prepričal. V teh vprašanjih je nuja in neobhodna popolna jasnost v lastni glavi, če nečemo napraviti več škode kot koristi. Površno in lahkomišelnost govoriti o bližnji nevarnosti nove vojne se pravi — begati množice, naslediti propagandi imperialističnih klik in tujih agentov pri nas. Prav tako površno in škodljivo pa je govoriti v tem smislu, da »vojne in fašizma« ni in ne bo nikdar več, ker to pomeni — usvajati množice, slabiti njihovo borbeno zmožnost, diskreditirati se pred njimi, ker same vedo in

Govor Edvarda Kardelja na plenarnem zasedanju mirovne konference Medtem, ko se kolonialni narodi prebujaajo, nastaja v srcu Evrope nova kolonija - Trst

Pariz, 9. oktobra. Posebni dopisnik Tanjuga poroča:

Na večeršnjem večernem plenarnem zasedanju pod predsedstvom šefa sovjetske delegacije Vjačeslava Molotova je dobil kot prvi besedo šef jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj, ki je imel sledeči govor:

Gospod predsednik, gospodje delegati! Jugoslovanska delegacija želi postaviti samo nekaj glavnih vprašanj iz argumentacije, ki jo je podala v komisijah za obrambo svojih predlogov.

Jugoslovanska delegacija je že večkrat omenila, da njena zahteva, t. j. zahteva Federativne ljudske republike Jugoslavije glede Trsta in Julijske krajine ni slučajna zahteva, ki bi jo postavila Jugoslavija šele sedaj, izkoriščajoč položaj dežele-zmagovalke, pač pa je to cilj dolgotrajne borbe naših narodov za osvoboditev in zedinjenje, borbe, ki je dobila polni polet in jasne oblike že v začetku XIX. stoletja. Osvobodilno gibanje ljudstva Julijske krajine pa zavzema v tej borbi že od samega začetka poseben položaj. Naše narode je zadela grenka usoda, da so morali plačati vsak korak svoje svobode in vsako ped svoje lastne zemlje večkrat s krvjo.

Ni se tudi zgodilo samo enkrat, da bi jim razne »mirovne konference« odvezle tega, kar so si priborili z oboroženo borbo. Na žalost pa med silami, ki so nasprotovale osvoboditvi naših narodov in njihovemu zedinjenju, niso bili samo Turki in Nemci, avstro-ogrska monarhija in Italija, ki se je uvrstila v vrsto imperialističnih lovcev za interes-

nimi sferami na Balkanu, prav za prav šele v zadnji četrtini XIX. stoletja.

Ne, naši narodi so imeli proti sebi v tej borbi skoraj brez izjeme tudi vladajoče kroge nekaterih držav zapadne Evrope, t. j. dežel, ki rade s ponosom podarjajo svoje demokratične tradicije. Leta 1804 se je pričela dolgotrajna srb-ska vstaja proti turškim zatiralcem. Od tedaj je postala Srbija ognjišče in središče osvobodilne borbe južnih Slovanov na Balkanu. Od takrat pa do danes so prestali narodi Jugoslavije mnogo vojn in vstaj in občutili posledice mnogih mirovnih konferenc pričenši z Dunajskim kongresom leta 1814 do leta 1815, preko Pariskega kongresa leta 1856, Carigradske konference leta 1862, Berlinskega kongresa 1878 in raznih drugih konferenc, vse do prve svetovne vojne. Za vse te kongrese in konference je bila stalna in jasna težnja ta, da bi preprečili osvoboditev južnoslovanskih narodov. Vsaka od teh konferenc je pomenila razočaranje za narode Jugoslavije in vsaka jim je odvzela vsaj en del njihove zemlje, ki so jo osvobodili z orožjem izpod zatiralcev. Toda istočasno ni mogla niti ena od teh konferenc zaustaviti in zatreti vztrajne volje naših narodov, da se osvobodijo in zedinijo.

Generacije naših narodov so stoletja vodile nepomirljivo borbo za svojo svobodo

In tako se je zgodilo, da se zrušila kljub tem zaprekam v balkanski vojni leta 1912—1913 turška nadvlada na Balkanu. Demokratična in narodno osvobodilna gibanja Slovanov v Avstro-Ogrski so zadala leta 1918 v vojni oslabileni avstro-ogrski monarhiji smrtni udarec. Tako je bila ustvarjena Jugoslavija, davni cilj osvobodilne borbe južnih Slovanov, čeprav južni Slovani tudi potem še niso bili svobodni. Spet so se protivile popolni osvoboditvi Slovencev in Hrvatov iste sile. Že v začetku prve svetovne vojne leta 1915 je bil podpisan Londonski pakt, čeprav je vedela tedaj vsa Evropa, da se borijo južni Slovani v Avstro-Ogrski vztrajno, nenahoma in večkrat z orožjem in roki za osvoboditev in zedinjenje s srbskim narodom. Res je, da narodi Jugoslavije niso sprejeli Londonskega pakta, katerega so uničili s svojo borbo, toda leta 1919 in 1920 so vendarle morali doživeti mirovni pogodbi v Saint Germainu in Rapallu, ki sta pustili še kakih 800.000 Slovencev in Hrvatov pod Italijo in Avstrijo. Toda osvobodilna borba našega ljudstva v Italiji se je nadaljevala v vsem obdobju med dvema vojnoma in pričela se je spreminjati v oboroženo vstajo že prvi dan, ko se je pričela vojna proti silam osi. Danes so naleteli narodi Jugoslavije na tej konferenci in okoli nje ponovno na iste zapreke, ki so jim tudi v preteklosti preprečevale osvoboditev.

V XIX. stoletju je bilo baje nekim zapadnim veleislam neobhodno potrebno ohraniti nedotakljivost Turčije, da bi bili tako zavarovani njihovi vplivi na Balkanu. Iz istih razlogov je bilo takrat tudi potrebno, da se utrdi oblast Avstro-Ogrske na Balkanu. Danes pa nam govorijo, da je iz istih razlogov potrebno braniti imperialistične zahteve Italije odnošno čuvati nedotakljivost Avstrije.

Toda ta zgodovinski potek nam kaže dve strani istega razvoja. V 140 letih borbe za osvoboditev in zedinjenje, v mnogih osvobodilnih vstajah in vojnah so imeli narodi Jugoslavije iste zapreke

in iste nasprotnike svoje osvoboditve. Toda vse te zapreke in mirovne konference niso mogle preprečiti, da ne bi razširjali ti narodi postopno svojo svobodo in si pridobili vse večjo neodvisnost. Jugoslovani ne doživljajo sedaj prvič po junaški in krvavi borbi za svobodo razočaranja zaradi kombinacij mednarodne imperialistične politike. Toda oni vedo, da je propadlo turško carstvo, da je propadla Beneška republika, Madžarska sv. Stefana, Avstro-Ogrska, Mussolini in Hitler. Toda osvobojenje Jugoslavije se je nadaljevalo preko male Srbije in Črne gore, preko bosanskih vstaj in balkanskih vojn, narodnostnih gibanj v Avstriji, borbe za svobodo v prvi in drugi svetovni vojni ter preko borbe vsega našega ljudstva znotraj in izven mej stare Jugoslavije.

Nič ni tako silnega in nepremagljivega v zgodovini, kakor osvobodilna anti-imperialistična borba nekega zavednega naroda, ki brani svoje pravice in svoj obstanek. Sila, ki izvira iz globine ljudskih množic, je silnejša od vseh sklepov za zeleno mizo in vseh poskusov, da se ohrani nekaj, kar ni pravično.

Glejte, gospodje, to so razlogi, ki govorijo za to, da ta konferenca, ali pa kakera koli druga konferenca za njo s takimi sklepi, ki hočejo pustiti dele jugoslovanskih narodov pod tujo oblastjo, ne bo le krivična, ker je v nasprotju z moralnimi obveznostmi, ki jih imajo zavzniki napram narodom Jugoslavije, ampak bodo njeni sklepi tudi neuporabni in kratkotrajni.

Generacije naših narodov so vedno vodile nepomirljivo borbo za svojo svobodo. Ena generacija je izročala drugi ljubezen do svobode in ji zadajala zgodovinske naloge za doseg končne osvoboditve. V tej borbi so se naučili naši narodi vztrajnosti in se ne bojijo žrtve. Naši narodi se zavedajo, da je svoboda pravica vsakega naroda, a narod, ki se bori za pravično stvar, je vedno nepremagljiv.

Na mirovni konferenci so zamenjali demokratično načelo etnične črte s teorijo etničnega ravnotežja

Po načelu etnične črte in minima pod tujo oblastjo, ki ga je zagovarjala jugoslovanska delegacija in na katerega je pristal septembra 1945 Svet ministrov v Londonu, bi morala pripasti vsa Julijska krajina, vstevši italijanske jezične otoke v nekaterih njenih mestih, Jugoslaviji. Potek razprave v komisiji te kon-

ference pa je nasprotno pokazal, da so zamenjali demokratično načelo etnične črte s teorijo etničnega ravnotežja in njegovim otrokom »francosko ravnost«. Toda niti to načelo ni bilo pošteno izvedeno, kajti tudi po tej črti ostane mnogo več Jugoslovancev pod Italijo, kakor pa Italijanov pod Jugoslavijo.

Nekateri nas opozarjajo, da se toliko vzemirjamo zaradi »nekaj kvadratnih kilometrov ozemlja«. V resnici pa gre za središča neke življenjske celote, ki ima v nji svoja ekonomska, politična in kulturna pljuča. Gre za to, da je celoten narod popolnoma odsekan od svojega morja.

Drugi nas spet v zanosu pozivajo, da naj ne zahtevamo novih ozemelj, ker izvira to vojno. Toda, se ne vprašajo, za kakera in čigava ozemlja gre, ker če bi postavili vprašanje tako, bi videli, da ne zahtevamo tujih ozemelj mi, ampak — Italija.

Tretji nas spet superiorno prepričujejo, da je za narode povsem vseeno, na kateri strani meje živijo, glavno je le, kako živijo. Zato ti ljudje tudi tako velikodušno prodajajo desetstoteke Jugoslovancev Italiji. Namesto odgovora na tako

Generacije naših narodov so vedno vodile nepomirljivo borbo za svojo svobodo. Ena generacija je izročala drugi ljubezen do svobode in ji zadajala zgodovinske naloge za doseg končne osvoboditve. V tej borbi so se naučili naši narodi vztrajnosti in se ne bojijo žrtve. Naši narodi se zavedajo, da je svoboda pravica vsakega naroda, a narod, ki se bori za pravično stvar, je vedno nepremagljiv. EDVARD KARDELJ

teorijo, se bom rajši oprl na izvajanja profesorja oxfordskega vseučilišča Taylorja, ki je mnogo prej, ko so prišle na dan na tej konferenci omenjene psevdointernacionalistične ideje, takole pisal: Ti spori glede mej so visoko mislečim Angležem zelo neokusni. Meje — tako nam pripovedujejo — naj postanejo manj važne, narodi naj ljubijo drug drugega in tudi naj ne skrbijo več za to, na kateri strani meje bodo živeli. Edino na ta način bodo občutili visokomisleči Angleži, da ta vojna ni bila zaman. Na ta način bi morali ostati Jugoslovani zaradi angleške občutljivosti pod italijansko oblastjo, krivice bi morale ostati (razen seveda, če gre za nemške in italijanske interese), naši zavezniki pa bi morali biti žrtvovani zaradi naših sovražnikov. Brez dvoma bi morale postati meje manj važne, brez dvoma bi morali narodi ljubiti drug drugega in brezdvomno so nacionalni spori neprijetni, ker preprečujejo pot k blagostanju, toda teh sporov ni

mogoče odstraniti s pobožnimi opozorili. Najprej popravite meje, potem pa lahko pričakujete, da bodo postale manj važne. Tako pravi profesor Taylor.

V tem smislu bi lahko navedel še mnogo avtoritativnih izjav, ki bi vse pokazale, kako zelo je svetovno javno mnenje glede vprašanja Trsta in Julijske krajine na strani Jugoslavije. Ne glede na vse to, pa je večina v komisiji odklonila jugoslovanski amandement in sprejela francosko črto. Analiza tega glasovanja dokazuje, da je bila sprejeta tak resitev z glasovi prekomorskih držav, da pa so glasovale za Jugoslavijo ravno neposredno najbolj zainteresirane države. Jasno je torej, da gre tu za sklep, ki je bil vsiljen zainteresiranim državam. Če upoštevamo vse to, mora ostati vlada FLRJ na stališču, ki ga je jugoslovanska delegacija že večkrat označila, to je, da ne bo mogla podpisati mirovne pogodbe z Italijo, ki bo temeljila na tako zvani »francoski črti«.

Namesto demokratične skupščine in vlade — gospostvo šefa policije — guvernerja in diktatorja

Za Jugoslavijo to ne pomeni sredstvo pritiska, kakor bi to hoteli nekateri razlagati, pač pa je to neizbežna posledica metod, s katerimi obravnavajo življenjska vprašanja naših narodov. Isti postopek, kakor glede mej so uporabili na tej konferenci tudi glede vprašanja statuta Trsta. Postopali so v nasprotju s pravilno pojmovanim etničnim načelom ter ekonomskim in prometnim kriterijem, stališčem, ki so ga zavzeli v Svetu mira tudi v nasprotju z logiko in načelnim nistrom, in na podlagi katerega so zahtevali, naj bo izdelan statut Trsta na demokratičnih temeljih. Če pa so že sprejeli sklep o svobodnem teritoriju Trsta, in sklep, da Trst ne pride pod Jugoslavijo, potem je bilo tudi edino logično in edino v skladu s sklepi Sveta ministrov, da izročijo Trst njegovemu ljudstvu, to je da izročijo Trst Tržačanom, ne pa guvernerju.

Statut pa bi moral skrbeti tudi za ekonomske potrebe Trsta, ki izhajajo iz njegovega zemljepisnega položaja in zgodovine, istočasno pa bi moral upoštevati tudi življenjske in ekonomske interese Jugoslavije v Trstu, ker lahko samo pod tem pogojem zahtevajo od Jugoslavije obveznosti v korist Trsta. Ni mogoče tep-

tati istočasno življenjske interese Jugoslavije in istočasno zahtevati od nje, da naj bo velikodušna v svojo škodo. Pravice in obveznosti morajo biti obojestranski — kar bi na koncu koncev morala razumeti tudi ta konferenca.

Toda večina je sklenila v komisiji drugače. Namesto demokracije, suverene skupščine in vlade z dejansko oblastjo, bo gospodaril šef policije kot guverner in diktator, namesto ekonomskega sodelovanja z Jugoslavijo — prepoved tega sodelovanja in ustvarjanje kolonialnega oporišča. Pa kljub temu se zahtevajo od Jugoslavije, da bi vzdrževala na svojo škodo tako tvorbo, katere bi se sramotil vsak svobodoljubni Evropejec.

Zares čuden položaj: medtem ko se kolonialni narodi vedno bolj prebujaajo ter zahtevajo svobodo in neodvisnost, pa nastaja v srcu Evrope nova kolonija. Kljub temu pa morda stvar vendar le ni tako čudna, mogoče so vendarle nekatere sorodnosti in zveze med tema dvema procesoma.

Razume se, da so lahko sprejeli tak antidemokratični statut Trsta samo zato, ker niso zahtevali sporazuma, ampak so enostavno izkoristili glasovalni stroj.

Jugoslaviji vsiljujejo mizerno odškodnino prav tiste države, ki so si same zagotovile polno odškodnino

Isti glasovalni stroj je privedel do nemogočega položaja tudi pojem reparacij. Govorijo o težkem gmočnem položaju Italije, ne upoštevajo pa še težjega položaja žrtve italijanske napadalnosti. Razume se, da mi ni dvomimo o tem, da je Italija v težkem ekonomskem položaju. Vendar pa postavljamo pri vsem tem vprašanje: Če je skrb ZDA in Velike Britanije za italijansko gospodarstvo iskrena, zakaj ne kažejo istočasno tudi skrb za gospodarstvo opustošene zavezniške Jugoslavije? Večina v komisiji predlaga, da plača Italija Jugoslaviji 100 milijonov dolarjev odškodnine, to je manj kakor en odstotek povzročenih škod. Jugoslavija ne more pristati na to in to tem manj, ker ji vsiljujejo tako mizerno odškodnino dežele, ki so si zajamčile z raznimi ekonomskimi klavzulami pogodbe z Italijo polno odškodnino.

Da bi videli jasneje, kako izgleda »pravičnost« na tej konferenci, bom navedel samo nekaj števil: Po sprejetih sklepih konference glede ekonomskih obveznosti Italije, če upoštevamo vse viroteh obveznosti, upoštevajoč vse, kar je

Italija plačala, ali pa bo plačala zavezniškim deželam, bodo prejele za enega mrtvega: Velika Britanija 38.459 dolarjev, Francija 40.903 dolarjev, Jugoslavija pa 268 dolarjev! Če pa primerjamo te iste vsote z neposredno gmočno škodo na nepremični inmovini, pa dobimo cele procente: Francija 139%, Velika Britanija 1130%, Jugoslavija pa 25,5%.

Gospodje, jugoslovanska delegacija nima nič proti temu, da skrbimo vsi za to, da italijansko gospodarstvo ne bo uničeno. Toda v tem primeru smatra jugoslovanska delegacija za pravično, da prenašamo enako tudi žrtve, ker že smatrate, da bi bilo »nepravično«, da imajo prednost tiste dežele, ki so v vojni največ trpele.

Ne bom navajal vseh drugih krivic, storjenih Jugoslaviji, med katere spada n. pr. želitev, da vsiljuje avstralsko-ameriški predlog, neutemeljeno v čl. 13 pogodbenih obveznosti, da ne sme delati Jugoslavija na svojem ozemlju razlik po rasi, spolu, jeziku ali veri, kar pomeni

(Nadaljevanje na 2. str.)

Delegacije 21 držav-zmagovalk na plenarnem zasedanju mirovne konference v Parizu.

NADALJEVANJE RAZPRAVE O OSNUTKU MIROVNE POGODBE Z ITALIJO

Jugoslavija mora dobiti možnost, da pred Svetom ministrov poda svoje mnenje, predno pade končna odločitev

Pariz, 9. oktobra. Posebni dopisnik Tanjuga poroča: Plenarna seja 8. oktobra se je vršila pod predsedstvom šefa sovjetske delegacije Vjačeslava Molotova ter je nadaljevala s splošno diskusijo glede osnutka mirovne pogodbe z Italijo.

Kot prvi je spregovoril belgijski minister za zunanje zadeve Spaak. Belgijski delegat se je izrazil proti pesimizmu, ki ga je glede mednarodnih odnosov v zadnjem času širil svetovni tisk. Po njegovem mnenju je mirovna konferenca vendarle dala neke uspehe. Belgijski minister za zunanje zadeve je dalje kritiziral metode postopka, ki malim državam niso nudile zadosti možnosti, da bi njihova volja prišla do izraza. V zvezi s tem je Henri Spaak izrazil občudovanje gorečnosti in borbenosti, s katero je jugoslovanska delegacija branila pred konferenco svoje teze.

»Čeprav se ne strinjam z vsemi njenimi zahtevami — je rekel Spaak — mi je bilo večkrat žal, da so napori jugoslovanske delegacije zaman zaradi že vnaprej določenega stališča nekaterih delegacij.«

Glede bodoče mirovne konference z Nemčijo in Japonsko je predlagal tesno sodelovanje med Svetom ministrov in neposredno prizadetimi državami. V svoji nadaljnji kritiki postopka je Spaak poudaril, da je konferenca v začetku svojega dela posvečala preveliko pozornost posameznim manj važnim vprašanjem, in to na škodo veliko važnejših vprašanj, ki so prišla na vrsto šele ob koncu dela komisij.

»Tako se je ob koncu dogajalo — je rekel Spaak — da so delegati glasovali ne toliko iz prepričanja, kolikor zaradi tega, ker se jim je mudilo.«

Za njim je imel govor šef poljske delegacije Rzymowski. Poljski delegat se je v glavnem ustavil ob vprašanju jugoslovansko-italijanske meje in vprašanju Trsta. Zavezal se je za to, da bi Svet ministrov še enkrat podrobno proučil klavzule mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na ta vprašanja, ter da bi storil vse, da se zadovoljijo življenjski interesi Jugoslavije, ki jo je treba zavarovati pred nevarnostjo novega fašističnega napada in ji dati nove meje.

»Poljska delegacija — je rekel Rzymowski — se je ves čas zavezala za to, da bi se dosegla kompromisna rešitev. Francoske črte, ki je bila sprejeta v politično-teritorialni komisiji za Italijo z večino glasov, ne moremo smatrati kot neko kompromisno rešitev. Ako mirovna konferenca ostaja pri tej odločitvi, potem mir ne bo pravičen. V vsakem pogledu — geografskem, etničnem in ekonomskem — je francoska črta umetna tvorba.«

V dokaz svoji trditvi je poljski predstavnik navedel primer Gorice, ki je s to črto odrezana od ozemlja, čigar središče je stotletja bila. Navedel je primer koridorja, ki se, čeprav je povsem slovenski, odvzame Jugoslaviji, kakor tudi primer severozapadne Istre, kjer francoska črta seka vse železniške proge.

»Edina kompromisna rešitev — je rekel Rzymowski — je beloruski predlog, s katerim se strinja tudi poljska delegacija. Ako bi se hotela doseči pravična rešitev, bi bilo treba Trst priključiti Jugoslaviji, prav tako kot Gdansk Poljski.

Iz številnih razlogov je prišlo do ustanovitve svobodnega ozemlja Trsta. Toda ne samo to, da je predlog meje tega ozemlja nepravilen, ampak je politično-teritorialna komisija sprejela tudi načela statuta, ki so taka, da bo problem Trsta — ako se ta načela ne izpremenijo — ne samo predmet večnih razpravljanih pred Varnostnim svetom, ampak tudi pred Generalno skupščino organizacije Združenih narodov.

Predstavnik Jugoslavije v podkomisiji za statut Trsta je podal jasno izjavo, da bi prišlo v Trstu do najtesnejšega sodelovanja med italijansko večino in jugoslovansko manjšino, ako bi se tržaškemu ljudstvu nudila svoboda odločanja. Vendar pa sprejeta načela statuta ne nudijo prebivalstvu drugih pravic, razen odločanja v nekih postranskih lokalnih in upravnih vprašanjih. Glede vseh drugih stvari uprave in zakonodaje je prebivalstvo podvrženo avtoriteti guvernerja, torej avtoriteti tuja. Pooblastila guvernerja omejujejo demokratične pravice prebivalstva.

V teku konference — je nadaljeval poljski delegat — smo se večkrat vprašali, zakaj se je pri reševanju tržaškega problema pokazalo nerazpoloženje in zakaj so nekatere delegacije odklanjale, da bi Jugoslavija dobila to, do česar ima popolno pravico. Ali morda zaradi tega, ker je Jugoslavija izbrala svojo današnjo ureditev, ne pa drugačno? Ali se ta ureditev, na temelju katere gradi Jugoslavija svojo bodočnost, res ne dopade nekaterim krogi? Tudi v politično-teritorialni komisiji za Italijo in v podkomisiji za statut Trsta so poljski delegati delali na to, da bi se dosegel kompromis, tako da bi se ugodilo jugoslovanskim zahtevam, ne da bi se pri tem kršili osnovni interesi italijanskega ljudstva. V zvezi s tem smo dali politično-teritorialni komisiji za Italijo predlog, ki je bil soglasno sprejet: Jugoslaviji kot žrtvi fašističnega napada je treba dati možnost, da pred Svetom ministrov poda svoje mnenje, preden pade končna odločitev.«

Nato je šef poljske delegacije Rzymowski prešel na vprašanje italijanskih reparacij. »Zmerne zahteve poljske delegacije glede reparacij — je rekel — so bile odobrene. Nasprotno pa so Jugoslavija, Abesinija in Grčija v primeri s svojimi žrtvami dobile premalo. Zlasti prizadev je albanski narod, ki bi kot prvi žrtev fašističnega napada zaslužil večjo pozornost zaveznikov držav. Tako se da-

Monakovski škof prosi za pomilostitev vojnega zločinca Hansa Franka

Frankfurt, 9. oktobra. Reuter prinaša vest ameriške novinarske agencije v Nemčiji, da je mladeniški nadškof kardinal Faulhaber poslal zaveznikom kom. trojnemu svetu brzojavko, v kateri prosi

nes nahajamo v položaju, da se države, ki so resnično trpele za časa vojne, obravnava neugodno kakor države, ki so trpele malo ali sploh nič.

Poudariti je treba — je izjavil Rzymowski — da v številnih državah niso zadosti znane in cenjene žrtve, ki so jih pretrpeli narodi vzhodne in jugovzhodne Evrope v teku zadnje vojne. Vendar pa prebivalstvo ni moglo pozabiti napadalca in strahot, ki jih je prizadejal. Da bi se ustvarili taki pogoji, pod katerimi bo onemogočena vrnitev fašizma, smo politično-teritorialni komisiji za Italijo predlagali, naj se v mirovno pogodbo z Italijo vnesne klavzula proti fašističnim organizacijam. Ta predlog ni bil sprejet, čeprav so fašistične organizacije v Italiji, kakor SS-organizacija in Gestapo v Nemčiji, zločinske organizacije, ki predstavljajo stalno ogrožanje miru ter preprečujejo italijanskemu narodu, da bi se vrnil k svojim starim demokratičnim tradicijam.«

Po poljskem predstavniku je dobil besedo grški delegat Caldaris. Značilno je, da se je Caldaris čutil prizadetega, ker je politično-teritorialna komisija za Italijo sprejela k čl. 21. mirovne pogodbe z Italijo jugoslovanski amandement, v smislu katerega mora Italija priznati ne samo suverenost in neodvisnost Albanije, ampak tudi integriteto njenega ozemlja. Caldaris, ki je zastavljal za časa konference vse svoje napore za to, da bi dosegel kršitev integritete albanskega ozemlja, se je na plenarni seji pritoževal »zaradi krivice«, ki je bila s tem zadana grški delegaciji. Caldaris se je občutil hudo užaljenega zaradi tega, ker je politično-teritorialna komisija za Italijo potrdila predlog Sveta ministrov, ki daje otoku Saseno, nedaleč od albanskega pristanišča Valone, Albaniji in ker je odklonila grški amandement, ki je zahteval ta albanski otok za Grčijo. Caldaris je na plenarni seji predložil svojo zahtevo, da Svet ministrov ponovno prouči to »vprašanje«.

Ko je Caldaris na ta način ponovno vzbudil k življenju svoje imperialistične zahteve proti Albaniji, je opozoril na drugo področje, ki ima veliko več zveze z življenjskimi interesi grškega naroda kakor imperialistične pustolovščine Caldarisovega režima. To je vprašanje italijanskih reparacij Grčiji, ki jih je grška delegacija, ko je vodila na konferenci svojo imperialistično politiko proti Bolgariji in Albaniji, skoraj popolnoma pozabila. Caldaris je izjavil, da čuti »ogorčeno obžalovanje«, ker so delegacije angloameriškega bloka, ki so bile tako dovzetne za grške imperialistične težnje, glede reparacij popolnoma pozabile zavarovati interese svojega grškega varovanca.

Zavezniki kontrolni svet odklonil prošnjo za pomilostitev Jodla in Keitla

Berlin, 9. oktobra. (AFP.) Prošnji za pomilostitev Jodla in Keitla je Zavezniki kontrolni svet zavrnil.

za pomilostitev Hansa Franka, generalnega guvernerja Poljske.

de na to, kako bodo rešena temeljna vprašanja, ki posebno zanimajo naše narode.

Ca vzamemo konferenco kot celoto, potem lahko rečemo, da je dosegla važen uspeh: Oni, ki so se nadejali, da bo postala ta konferenca instrument za razveljavljanje pozitivnih sklepov Sveta ministrov za zunanje zadeve, dalje oni, ki so hoteli dokazati to konferenco, da je Svet ministrov nepotreben, in končno oni, ki so hoteli pokopati na tej konferenci pravico veta, so doživeli neuspeh. Pokazalo se je, da je sprejel v resnici pozitivne sklepe v korist miru ravno Svet ministrov za zunanje zadeve prav

Jugoslovanska delegacija je storila vse, da bi olajšala možnost sporazuma

Poleg tega opozarja jugoslovanska delegacija še na sledeča dejstva:

1. Konferenca je povsem nekompetentno izglasovala postopek, ki je dal že vnaprej možnost neki skupini držav, da vaili svojo voljo drugim državam.

2. Na konferenci čisto ni prevladovala iskrenost. Neiskrenost je preprečila, da bi bila razprava na konferenci stvarna in konstruktivna, kar je povzročilo, da so izgubili stvarni argumenti na tej konferenci čisto vsako veljavo.

3. Značilno je bilo na konferenci to, da večina ni imela želje po sporazumu. Ustvarjeni so bili surovi pogoji diktata. Jugoslovanska delegacija je storila za časa konference vse, kar je mogla, da bi olajšala možnost sporazuma. Odstopila je od svojih prvotnih zahtev in večkrat je predlagala ustanovitev ožjih podkomisij, da bi našli podlago za sporazum. Vsi ti njeni napor, pa so bili že vnaprej odklonjeni. Zaupanje v glasovalni stroj je bilo tako, da večina sploh ni hotela govoriti o sporazumu, od Jugoslavije pa so zahtevali, da sprejme brez prigovorov in brez kakršne koli izpremembe ta diktat.

4. Razprava v komisijah je bila čisto, in to ravno v najvažnejših vprašanjih, kakor n. pr. v vprašanju jugoslovansko-italijanske meje in meje Trsta, površna, čisto le formalna in ne da bi podrobneje razpravljali in konkretno o materialu. O celi vrsti najvažnejših vprašanj, kakor je n. pr. vprašanje statuta Trsta ali pa reparacij, so razpravljali v zadnjem trenutku z največjo naglico in povsem neresno.

Končno mora jugoslovanska delega-

cija ugotoviti, da je razdelil postopek neke skupine držav na tej konferenci, ki so imele večino, udeležence konference v dva tabora. Mislim, da se lahko veseli tega samo sovražniki miru in pristaši večerjane napadalnosti. Ali lahko smatramo, da je pripomogel tak položaj na konferenci k objektivnosti in pravičnosti sprejetih sklepov? Ali je mogoče smatrati, da govori več ali manj stalno razmerje glasov 14:6 glede vseh važnih vprašanj za to, da je bil kriterij te večine pri sprejemanju sklepov objektivnost in pravičnost?

Gospodje, mislim, da morajo končno uvideti in razumeti vsi odgovorni ljudje mirolnih držav, da take metode ne koristijo miru in sodelovanju med narodi. Priznati je treba, da konferenca v tem pogledu ni šla po pravi poti. Sedaj je treba poiskati pravo pot in popraviti napake, ki so bile storjene. Svet ministrov čaka zato težka naloga, ki jo mora brezpogojno izpolniti, če hočemo imeti trden mir, najti sporazum in popraviti ono, kar je bilo negativnega na tej konferenci.

Jugoslovanska delegacija izkorišča to priliko, da se zahvali vsem onim delegacijam, ki so razumele upravičene zahteve narodov Jugoslavije in jih podprle — zlasti delegaciji Sovjetske zveze.

Jugoslovanska delegacija bi bila srečna, če bi se ta konferenca vsaj v zadnjem trenutku potrudila, da bi bil dosegel dejanski sporazum, ki bi predstavljaj njen pravi uspeh. Jugoslovanska delegacija smatra, da bi bilo to nalogo težko izpolniti brez sodelovanja samih zainteresiranih dežel.

Govor Bevin in Bidaulta na plenarni seji

Bevin zagovarja reakcionarni tržaški statut

Pariz, 9. oktobra. Posebni dopisnik Tanjuga poroča:

Šef britanske delegacije Ernest Bevin se je v svojem govoru na današnji popoldanski plenarni seji mirovne konference ugodno izrazil o delu komisij mirovne konference in o pozornosti, ki so jih posvetile načrtom mirovne pogodbe, ki jih je izdelal Svet ministrov.

»Metode, ki so jih ob tej priliki uporabljali,« je rekel Bevin, »so bile različne od onih, ki so jih uporabljali na kateri koli mirovni konferenci. V glavnem lahko rečemo, da so bile boljše. Vse, kakor pa so bile mnogo boljše od nekaterih metod, po katerih bi nekaj držav vsiljevalo mir. Kakršne koli odločbe bodo izdane, ne bomo mogli reči, da tokrat ne razpolaga ta konferenca in Svet z dejstvi.«

Nato je izrazil Bevin prepričanje, da bo Svet ministrov takrat, kadar bo razmotrival priporočila konference, ugotovil, da so koristna in da bodo predstavljala dober kažipot Svetu ministrov, ko bo izdeloval dokončno besedilo mirovne pogodbe. Po mišljenju šefa britanske delegacije bi morali na ta način smatrati, da so »koristne« in da »predstavljajo dober kažipot« tudi tiste odločbe mirovne konference in njenih komisij, ki so bile izdane na podlagi glasov določenega glasovalnega aparata, ki obstoja na mirovni konferenci in kateri je funkcionalni mehanično in avtomatično ter ni upošteval potrebe po soglasju pri reševanju važnih mednarodnih vprašanj.

Bevin se je tudi v svojem današnjem govoru izjavil proti albanskemu predlogu, ki ga je jugoslovanska delegacija predložila komisiji v obliki amandementa, naj se označi v mirovni pogodbi, da Italija ne bo samo spoštovala neodvisnosti in suverenosti Albanije, temveč tudi njeno ozemeljsko nedotakljivost. Politično teritorialna komisija za Italijo je sprejela ta jugoslovanski amandement, a Tsaldaris, šef grške delegacije je v svojem predvčeršnjem nastopu na plenarni konferenci pokazal, v kolikšni meri moti smisel tega amandementa grške imperialistične kroge, ki mešetarijo z razkosa- njem Albanije.

Bevin je v svojem govoru podal stališče britanske delegacije o celi vrsti problemov, ki se tičejo mirovne pogodbe z Italijo. Pri tem je značilno za stališče britanske delegacije, da je Bevin pričel svoje razmotrivanje s postavitvijo vprašanja, če so Italiji vsiljeni ostri pogoji. Svoje obrazložitve ni pričel z vprašanjem, v kolikšni meri so s temi odredbami uničena dejanja italijanskega imperializma in v koliko so z njimi popravljena krivice in zlo, ki jih je Italija v svoji dolgi praksi imperialistične politike tako za časa fašizma, kakor tudi po njem prizadela drugim narodom. Vse to daje v skrajni liniji v veliki meri tudi odgovor na vprašanje, v kakšni meri so Italiji odvzeti oporniki in izhodiščne točke za njeno event. bodočo agresijo, o čemer moramo v prvi vrsti voditi računa pri izdelavi mirovne pogodbe z Italijo. Bevin je po drugi strani ugotovil, da je Italija, »ki je stopila v vojno proti nam, bila tista Italija, ki se je v določenih pogledih raztezala izven svojih etničnih meja, kot rezultat ureditve po prvi svetovni vojni in njenih lastnih akcij.«

Medtem pa je to beležil Bevin samo kot »epizodo«. Rekel je:

»V mislih imam predvsem reško epizodo.«

Če sodimo v smislu takšnega mnenja, so poleg tega gusarske delovanja D'Annunzijevih osvajaških tolp obstojale

Bidault priznava, da je bila francoska črta predmet mnogih kritik

Na današnji plenarni seji je govoril za Bevinom predsednik francoske vlade in šef francoske delegacije Georges Bidault. Ob pričetku svojega govora je Bidault govoril o vprašanju odgovornosti Italije v tej vojni in o stališču Francije do Italije. O tem stališču je rekel: »V pogledu Italije smo upoštevali potrebo, v kateri se nahajamo, da bi živeli v dobri sosesčini in v dobrem prijateljstvu, kar tudi želimo.«

Bidault je nato poudaril, da je Francija v zvezi z mirovno pogodbo z Italijo neposredno zainteresirana v treh vprašanjih: francosko-italijanska meja, reparacije in omejevanje italijanske oborožitve.

»V zvezi s prvim vprašanjem je navedel šef francoske delegacije, da je šlo samo za odpravljanje določenih majhnih sporov zaradi italijansko-francoske meje na Alpah in je izrazil svoje zadovoljstvo, da je komisija za Italijo razumela motive, ki so vodili Francijo, da je zahtevala določene popravke te meje.

Najtežja in najbolj važna naloga konference je obstajala v rešitvi vprašanja kolonij in vzpostavitvi svobodnega ozemlja Trsta — je rekel Bidault. V pogledu kolonij je ponovno navedel stališče Francije, po katerem naj bi Italija ne bila izključena od reševanja tega vprašanja, temveč naj se ji nudi sodelovanje.

Ugotavljanje meje med Italijo in Jugoslavijo in ustvaritev svobodnega ozem-

tudi nekatere druge »epizode« pri izva- janju italijanske imperialistične politike. Tudi ni upoštevano dejstvo, da si je Ita- lija prilastila celotno Julijsko krajino z njenim glavnim in neločljivim središčem ter zlostavljanje, preganjanje in ropanje ljudstva Julijske krajine. »Resko epizo- do« je hotel Bevin prikazati kot nauk, da Jugoslavija ne bi »napravila iste na- pake v pogledu Trsta«. Medtem pa je to toplo priporočanje mehanično izdanih od- ločb, ki se tičejo problema pogodbe z Italijo, v zvezi s vprašanjem, če so do- ločbe za Italijo ostre, neupoštevanje dej- stava nezakonite aneksije jugoslovanskih področij Julijske krajine s strani Italije po minuli vojni, omenjanje le določenih »epizod« in na koncu poskus, da se Ju- goslaviji podkajo namere D'Annunzije- vih »podvigov« v pogledu Trsta — bilo osmerjeno na to, da se upravičijo in pri- poročijo krivične odločbe v pogledu Trsta in jugoslovansko-italijanske meje. To je imelo za cilj, da se upraviči, zakaj naj ima guverner Trsta diktatorska poobla- stila, ki se navadno motivirajo s potre- bo, da bi imel guverner možnost »pod- vzeiti vse ukrepe v izrednih okolišnih za zavarovanje suverenosti in nedotakljivi- sti ozemlja«.

Ko je zopet podpiral v svojem dana- njem govoru francosko črto, kot črto me- dijo in Jugoslavijo ter mejo svobod- nega ozemlja Trsta in ko je govoril še enkrat v prilog reakcionarnega tržaškega statuta, ki je bil izglasovan v politično teritorialni komisiji za Italijo, ni mogel Bevin podati nobenega argumenta, čegar neosnovanost in ničnost ne bi bila že več kot deseterkrat razmotrivana v teku obra- vnavanj na mirovni konferenci. Ko je Be- vin branil »francosko črto«, se je mogel sklicevati samo na absurdno »načelo et- ničnega ravnotežja«.

Po drugi strani pa, ko je Bevin go- voril o tržaškem statutu, je govoril o »konfliktnih, pestrega nacionalizma«, o »intenzivnih nacionalističnih neredih«, o potrebi, da se zajamčijo pravice manjši in drugo. Vse to so skušali britanski de- legati, kadar se je razpravljalo o trža- škem statutu, obrazložiti s potrebo po diktatorskih pravicah tržaškega guver- nerja in s potrebo kratekaj vsake stvar- ne oblasti izvoljenemu narodnemu pred- stavnstvu. Poleg tega je Bevin, ko je govoril o Trstu, tudi zanikal, da bi »An- glija nameravala ustvariti anglosaško vo- jaško oporišče«. S tem v zvezi je rekel: »V smislu našega predloga naj odloči Varnostni svet, kdaj naj se naše črte, ki smo jih pripravili postaviti na njegovo razpolago v teku prehodne dobe, umak- nej«.

Med tem pa je politično teritorialna komisija za Italijo izglasovala v zvezi s svobodnim ozemljem Trsta ameriški pred- log, po katerem naj začasni guverner priporoči Varnostnemu svetu, kdaj bo potrebno, da stopi v veljavo tržaški sta- tut, t. j. kdaj naj preneha prehodna doba. Danes je Bevin govoril poleg vpra- šanj italijansko-jugoslovanske meje in tržaškega statuta tudi o vprašanju Južne Tirolske, o problemu bivših italijanskih kolonij, o italijanskih reparacijah in ob- segu kompenzacije poškodovane imovi- ne zaveznikov državljanov v Italiji.

Bevin je v zvezi s prvim vprašanjem podal stališče britanske delegacije, ki je že prišel do izraza ob priliki razpravlja- nja in glasovanja v komisiji za Italijo. Kar se tiče obsega kompenzacij, je rekel Bevin, da je britanska delegacija pri- pravljena sprejeti tudi odlok o kompen- zacijah v znesku 75%, v kolikor bi sma- tral plenarni konferenca, da je britanski predlog za 100% kompenzacijo nespre- jemljiv.

Francija pa ni bila pripravljena, je izjavil Bidault, da bi se kesala, ker je prva prevzela odgovornost za to rešitev. Ko je nato šef francoske delegacije govoril o statutu svobodnega ozemlja Tr- sta, je izjavil, da nihče ne obžaluje bolj, kakor francoska delegacija, da je bil francoski predlog statuta, ki ga je vze- la pristojna komisija kot izhodišče za svoja priporočila, izglasovan samo z ve- čino glasov. Medtem pa je značilno, da je Bidault dodal tole: »Kljub temu veru- jemo, da bomo mogli v dokončnem sta- diju doseči sporazum. Usoda mirovne po- godbe z Italijo je v celoti odvisna od njega. Naj mi bo dovoljeno, da se v tem trenutku obrnem na naše prijatelje iz jugoslovanske delegacije, da bi jim po- vedal, da upam, da ne bo odklonila na- daljnega sporazumevanja, in da se bo pridružila nekemu častnemu sporazumu, kadar bo potrjen.«

Za Bidaultom je govoril poleg češko- slovaškega delegata Slavika tudi kanad- ski delegat Clakson.

Nadaljevanje s 1. strani.

obveznost, ki je na mestu samo napram bivšim sovražnim deželam.

Federativna ljudska republika Jugos- lavijska brani čast svojih narodov in zato ne bo nikoli pristala na tako žaljivo ob- veznost. Tako obveznost je popolnoma nepotrebna, če gre za Jugoslavijo. Ju- goslavijska odklanja to ne zaradi tega, ker mogoče ne bi bila pripravljena zavarov- ati človečanskih in temeljnih svobod- njah pravic svojih prebivalcev — saj je njena ustava dokaz, da je to že sto- rila — ampak zaradi tega, ker odreka moralno pravico vsiljevanja takih obvez- nosti onim državam, ki bi jih prvenstve- no morale same sprejeti in izvesti.

Jugoslavija — ena izmed onih redkih dežel, ki daje svojim narodnostnim manjšinam vse pravice — načelno odklanja možnost, da bi ji vsiljevali kakršne koli notranje politične obveznosti. Pri tem pa bi bilo morda dobro vprašati razne kolo- nialne in nesvobodne narode, mogoče črne in Indijce, glede nekaterih demo- kratskih dežel, če morda ne bi bilo ko- risto, da se naložijo tem deželam take obveznosti? V evangeliju je rečeno: »V bratovem očesu vidiš iver, v svojem pa ne bruna.«

Sklep, da se Albaniji ne priznajo reparacije, je nepravilen

Dotakniti se hočem še nekega vpra- šanja, ki pa se ne tiče moje dežele, je pa vprašanje časti in pravičnosti to kon- ference. To je vprašanje Albanije.

Vsi poskusi jugoslovanske in nekat- erih drugih delegacij, da se prizna Alba- niji pravica zedinjene in združene nacije glede pravice in obveznosti to mirovne pogodbe, so bili tukaj zavrnjeni. Albaniji so tudi odrekli pravico do reparacij. To stališče ni v soglasju s sodelovanjem Al- banije v vojni kot zaveznice dežele, niti z žrtvami albanskega naroda in niti s stališčem, ki so ga zavzemale v času vojne mnoge države napram Albaniji. To stališče si lahko razlagamo samo kot namero, da se izvrši pritisk na malo in junasko deželo.

Kar se tiče vseh drugih odločitev in predlogov, sprejetih ali pa postavljenih v komisijah, odnosno v plenumu konfe- rence, si pridržuje jugoslovanska delega- cija pravico, da zavzame v tem pogledu jugoslovanska vlada končno stališče gle-

V novi Jugoslaviji je dobila mladino vse prave in tudi vse možnosti za razvijanje svojega mladinskega gibanja, za delovanje in utrjevanje svoje organizacije: Ljudske mladine Jugoslavije

Proglas CK Kompartije Francije francoskemu narodu za referendum

Pariz, 9. oktobra. Tass poroča: Centralni komitet Komunistične partije Francije je objavil proglas francoskemu narodu, v katerem ga poziva, da se izrazi na referendumu za osnutek nove ustave, ki ga je sprejela Ustavodajna skupščina: »Franciozi, Francozinje! Pozvani ste, da se 13. oktobra izrazite o novi ustavi francoske republike. To ustavo je sprejela Narodna skupščina z veliko večino, s 440 proti 150 glasovom. Komunistični poslanci, ki so glasovali za ustavo, so ostali zvesti sklepom, ki jih je sprejel Centralni komitet naše Partije po zadnjem referendumu.«

V proglasu je poudarjeno, da je Centralni komitet 16. junija znova potrdil trdno odločnost Komunistične partije, da aktivno sodeluje pri končni izdelavi besedila ustave in je osredotočil svoje napore na to, da ne dovoli kršenja novega značaja države in šole, gospodarskih in socialnih pravic ter suverenosti Narodne skupščine, ki je bila izvoljena s splošnim glasovanjem.

Komunistična partija ni odrekla nekaterih umikov, ki so bili nujni za dosego velike večine ustave. Komunistična partija je pristala na osnove drugega doma, da volita predsednika republike oba doma in da predsednika vlade, preden mu skupščina dodeli polnomočja, odredi predsednik republike. Toda istočasno je Komunistična partija zavrnila kakršne koli pogodbe v pogledu osnovnih načel, ki jamčijo republikani njen demokratski in socialni značaj. S tem je bilo doseženo, da so v novi ustavi ohranjene nove gospodarske in socialne pravice. Na ta način smo se izognili obnovitvi senata. V nekaterih členih ustava

ni toliko napredna, kot je bila ustava dne 5. maja, pa je vendar mnogo bolj demokratska, kot ustava iz leta 1875. Ta ustava zasluži, da jo odobri vsi republikanci, ki žele čimprej odstraniti negotovost in nevarnost avanture, ki lahko izide kot posledica začasnega režima.

Mračne sile reakcije propagirajo proti novi ustavi francoske republike. Truisti, ki so še včeraj izdali Francijo iz sovraštva do demokracije, ne žele ustave, ki obnavlja osnovna načela republike. Zaradi tega nasprotujejo ustavi münche, novei kot n. pr. Daladier, krivci poraza kot n. pr. Reynault, vsi vichysti brez izjeme, in skrajni reakcionarji »Republikanske stranke svobode«. Tem nasprotnikom ustave se pridružujejo zagovorniki »Degaulistične zveze«, za katere je sprejemljiva samo tista ustava, ki je osnovana na oblasti posameznika. Nasprotniki ustave hočejo čim bolj zmanjšati število tistih, ki se bodo opredelili za ustavo. Če število glasov za ustavo ne bi bilo veliko, bi bili dani pogoji za agitacijsko kampanjo za revizijo ustave v reakcionarnem duhu, za kampanjo, ki bi povzročila nemire in nered, ki so potrebni sovražnikom demokracije in dežele.

Zato ne sme biti niti en republikanec do vprašanja izglasovanja ustave ravnodušen. Zato je važno, da se izglasuje ustava z veliko večino, da bi se lahko Francija mirno in brez neredov, ki bi jih povzročali reakcionarji, posvetila svoji obnovi.

Na koncu proglasa poziva Centralni komitet Komunistične partije Francije vse francoske rodoljube, da glasujejo 13. oktobra za novi osnutek ustave.

Oprostitev, ki jo je izreklo mednarodno sodišče, je v popolnem nasprotju z mnenjem velike večine človeštva

Moskva, 9. okt. (Tass). Zaslavski piše v »Pravdi«:

Mednarodno vojaško sodišče je oprostilo Schachta, von Papena in Fritsche-a kot nedolžne zločincev proti človeštvu, toda človeštvo jih pozna kot zločince in jih ne bo sprejelo med ljudi. Po zakonu imajo trije fašistični kolovodje pravico iti iz ječe, nimajo pa prostora, kam bi šli. Radi bi bili iz ameriške v britanske ali francoske okupacijske cono, a so jih zadržali.

Niti ena država ni izrazila želje, da bi jim nudila zavetje, a tudi oni sami nečejo pogledati nemškemu ljudstvu v obraz, Nürnberški zapor je postal njihovo zavetje. Ameriški stražarji jih ščitijo pred ljudsko jezo, in oni sami se dobro zavedajo, da je na zemlji zelo malo mest, kjer ne bi potrebovali zaščite.

Sodišče jih je oprostilo, toda nobena sila na svetu ne more izbrisati njihovega zločinskega pečata. Oprostitev ni nikogar prepričala, da so bili oproščeni krivde. Ravno nasprotno: sedaj, ko so jih ameriški stražarji izolirali od ljudi, čutijo težo svojega zločina, bolj kot kdaj koli prej. Ravno sedaj jih je pograbil strah. Von Papen je pripravljen zamenjati zajamčeno svobodo za dosmrtno ječo z zanesljivo stražo. Obsodbe, ki jo je izreklo mednarodno sodišče, ni mogoče izvršiti samo deloma.

Göring in ostali, ki so obsojeni na smrtno kazen, bodo obeseni. Hess bo ostal v zaporu. Toda Schachta, Papena in Fritsche-a ni mogoče izpustiti. To pomeni, da obsodba mednarodnega so-

dišča nima moralne sile v tem delu. Življenje je zgovorno dokazalo, da je imel sovjetski sodnik Nikičenko prav, ko je zahteval, da se Schacht, Papen in Fritsche spoznajo za krive. Njegovo osebno mnenje se je izkazalo kot skupno mnenje narodov. Medtem se je pokazalo, da je bila oprostitev, ki jo je izreklo nürnberško sodišče nad Schachtom, von Papenom in Fritschem, osebno mnenje večine sodnikov, ki se drastično razlikuje od mnenja večine človeštva.

Nemško ljudstvo zahteva sojenje oproščenih fašističnih kolovodij. Avstrijsko ljudstvo zahteva izročitev nekaterih zločincev, ki jim je sodišče podarilo življenje. Te zahteve so zakonite in pravične. Pomenijo pa, da pravična stvar ni bila izvedena. Pravična obsodba Göringa, Kaltenbrunnerja in drugih obsojencev ne more omiliti krivice v zvezi z njihovimi najočitnejšimi sokrivci. Dejstvo, da von Papen še vedno sedi v ječi, kjer je poprej sedel kot obtožene, je paradokso in že samo posebi izpričuje nesmiselnost oprostitev.

Naj britanski odvetniki, ki se hvaležijo z »triumfom britanskega prava«, sami rešijo naslednjo pravno uganke: Na kakšni osnovi se je ječa izpremenila v pribežališče za fašističnega kolovodjo? In kako dolgo bo ta ožigosani gangster, organizator množičnih umorov in provokacij, užival zaščito oblasti. V nobeni državi, ki trdi, da je demokratska, neče ljudstvo dati zavetja zločincem, ki so krivi zarote proti človeštvu. Zemlja jih ne bo nosila.

Člani UNRRA-ine delegacije pri maršalu Titu

Beograd, 9. oktobra. Predsednik vlade FLRJ maršal Josip Broz Tito je sprejel včeraj popoldne člane UNRRA-ine delegacije, ki se mudijo v Jugoslaviji.

Sprejemu so prisostvovali šef misije UNRRA-e za Jugoslavijo g. M. Sergejčik, minister za zunanjo trgovino vlade FLRJ ing. Nikola Petrović in pomočnik ministra za zunanje zadeve dr. V. Velebit.

JUGOSLAVIJA JE PREJELA PRVO POŠILJKO ORTOPEDSKEGA MATERIALA OD UNRRA-E

Beograd, 9. oktobra. (Tanjug) Jugoslovanska UNRRA-ina misija je prejela pred kratkim prvo pošiljko ortopedskega materiala za Jugoslavijo. Vrednost znaša 420 tisoč dolarjev. Pošiljka vsebuje mehanske roke, umetne noge ter plošče za izdelovanje ortopedskih čevljev. Ra-

Koncerta tržaške filharmonije v Bujah in Umagu

Reka, 9. oktobra. (Tanjug). Na svoji turneji po Istri je imela Tržaška filharmonija te dni koncert v Bujah. Ljudstvo tega kraja je priredilo gostom prirčen sprejem. Na trgu pred cerkvijo se je zbralo preko 500 ljudi. V pozdravnem govoru je omenil govornik, da je bilo ubitih točno pred tremi leti 14 borecv

Delavska mladina! Rušite stare norme in razmišljajte o novih, boljših načinih dela. Čuvajte in izboljšajte svoje stroje! Strokovno se usposobljajte, postanite mojstri dela!

Ivan N. Bersenjev:

Pota in cilji gledališča „Leninski komsomol“

Zgodovina nastanka Gledališča Leninskega komsomola ni običajna. V njegovo družino so v trenutku ko se je ustvarjala, vstopili mladi delavci in delavke iz moskovskih tovarn in delavnic.

Narodni umetnik RSFSR in UzSSR I. N. Bersenjev kot Dimitrij I. Saveļev v drami »In tako tudi bo...«

To je bilo 1927. leta, skoraj pred 20 leti. K izpitu, ki ga je bilo treba napraviti za sprejem v gledališko družino, se je zbralo več kot 400 ljudi. Nihče izmed njih ni bil igralsko izobražen, toda vse je združevala mladeniška, ognjena in vdana ljubezen do umetnosti. Mnogi so že nastopali v posameznih dramskih krožkih, na odrih tovarniških in delavskih klubov in so si priborili že neko priznanje med delavskim občinstvom.

Iz teh 400 ljudi je bilo skrbno izbrano 60. Tako se je rodilo novo gledališče. — Nekaj časa se je klátilo po kletnih prostorih in je uporabljalo najpreprostejše odre. Toda to nikakor ni ovrnilo mladih igralcev, da bi ne delali z elanom in navdušenjem in da bi si ne osvajali občinstva.

Naslednja leta so bila leta spopolnjevanja in dozorevanja mladega gledališkega kolektiva. Pridružili so se jim umetniki in režiserji, ki so bili vzgojeni v šoli moskovskega Hudožestvenega teatra pod neposrednim vodstvom velikih mojstrov ruske scene K. S. Stanislavskega in V. I. Nemiroviča-Dančenka. Nastalo je obdobje, ki ga v zgodovini našega gledališča imenujemo sami med seboj »vseučiliško«. Sporedno z igralskim študijem dramskih del so se mladi igralci vztrajno učili zgodovino in gledališko teorijo, učili so se in dosegli visoko kulturo.

Postopoma si je gledališče izdelalo svoj poseben stil, našlo svojo temo, svoj stvariteljski izraz. Vztrajno študiranje in iskanje ni ostalo brez rezultata in priznanja. Gledališče je doseglo priznanje občinstva. Danes ima na voljo prekrasne prostore v središču Moskve. Najmodernejši oder je zgrajen po najnovejši odski tehniki. Toda obdržalo je svoj prvotni naslov — Gledališče Leninskega komsomola.

To ni zgolj običajno ime našega gledališča, temveč je v teh besedah izražen tudi ves njegov program. S celotnim ustvarjanjem se obračamo na mladino Stalinske dobe, h gledalcem polnim življenja, temperamenta in prožnosti. Hočemo, da sodelujemo pri vzgoji mlade generacije v duhu sovjetskega patriotizma, da pomagamo gledalcem razumeti velike ideje in dela sodobnosti, da morejo trdno korakati v bodočnost po pravi življenjski poti — po poti predane in brezpogojne službe domovini.

Kakor sem že rekel, je med vodilnimi igralci našega gledališča nekaj neposrednih učencev Stanislavskega in Nemiroviča-Dančenka. To so narodni umetniki RSFSR: S. Birmanova, S. Hiacintova in jaz. Nadalje se nam je priključila skupina nadarjenih igralcev, ki so se že precej časa udeleževali v gledališki umetnosti. To so: V. Vsevolodov, O. Frelj, D. Ivanov, A. Vovsi, A. Satov, S. Kaljigin, K. Kručina in V. Maruta. V zadnjih letih so se odlikovali kot veliki talenti: V. Solovjev v vlogi Lukonina v igri »Fant iz našega mesta« in kot polkovnik Petrov v drami »Pod praškimi kostanji«. Nato V. Sjerova v istem delu kot Božena in v vlogi Olje v igri »In tako tudi bo...« — E. Fadjeva je izredna oblikovalka Vjerocke v drami »Mesec dni na vasi« od

Turgenjeva. Svoj nesporni talent dokazuje N. Kutasina v vlogi Maše v Tolstojevem »Živem mrtvecu«.

Trudimo se, da vcepimo v dušo generacije mladih igralcev našega gledališča visoko idejno razumevanje umetnosti, neomajno predanost in ljubezen do svojega dela, strogost nasproti sebi in drugim. Velikokrat nam je Stanislavski govoril: »Proučili smo najboljša izročila ruskega gledališča in vam izročamo svoje izkušnje. Obogatite se z znanjem, povečajte te izkušnje in jih predajte mladini. Vi morate nadaljevati naše delo.«

Trudimo se, da izpolnimo to oporoko. Poleg gledališča imamo tudi svoj studio. Mladini, ki se v njem uči, predajamo svoje znanje in skrbno spremljamo njen intelektualni razvoj.

Kako naštudira naše gledališče neko delo? Sleherna igra, ki jo je gledališče sprejelo, zahteva nov način scenskega ustvarjanja. Najprej se vsi sodelujoči seznanijo z dramskim delom za mizo, to se pravi z branjem. Najprej besedilo podrobno »prerešujemo«, nato ga do temelja razčlenimo. Trudimo se, da odkrijemo in vlovimo »podtalni tok« dela, njegov notranji ritem, njegov smisel in melodijo. Igra ne sme biti »predstava«, niti igranje, temveč predvsem — življenje, misel, ki jo izražajo posamezni liki. To delo za mizo je iskanje poglobitve misli, ideje in vodilnega motiva drame. V času tega kolektivnega izmenjavanja mišljenja o delu se določita stil in duh igre. Ko jo pripravljamo, hkrati proučujemo celotno avtorjevo delo, seznanjamo se z njegovim življenjepisom, z dobo, v kateri žive in delujejo njegovi junaki. Poznavalci zgodovine, književnosti in umetnosti pomagajo izvajalcem pri vseh teh vprašanjih. Tako igralci obrazijo dramsko delo, to pa jim s svoje strani pomaga, da si sirijo obzorje in znanje.

Ko je ideja dela določena in njegova poglavitna misel proučena, kakor tudi njegova vsebina, stopijo igralci na oder. Tu se k duhovnemu ustvarjanju priključijo »telesno« in »poosebitev« ali »utelešenje« naše zamisli. Preizkuša se tehnika izvajalca, njegov glas, njegova sposobnost, da obvlada svoje telo in kretnje, določajo se geste in plastični izraz vsake posamezne scene. Toda vse to je podrejeno glavni ideji dela. Pogostokrat žrtvujemo kakšne podrobnosti, čeprav so morda mikavne in zase učinkovite, toda odredimo se jim, če gredo na račun glavne ideje. Ko delamo na vsaki posamezni sceni in odstavku, ne zanemarjamo celote in vodilne misli. Poglavitna stvar pa je, kakor sem že rekel, da dobi ideja dela resnično in pravilno obliko izraza. Ideja drame, to je neogibni zakon, ki nas vodi skozi vsa obdobja odrskega ustvarjanja. Trudimo se, da kar najbolj jasno izrazimo celotno avtorjevo zamisel, njegov stil in njegovo individualnost. Zato jemlje naše gledališče v spored samo resnične umetniške tvorbe. Pisatelje pozivamo k sodelovanju. Na vajah, ko govori igralec besedilo, skupaj z avtorjem prešetamo odsko izraznost posameznih epizod in ako je potrebno, črtamo nepotrebne besede. Po našem razumevanju je beseda rezultat misli in čustev, ki se skrivajo za njo. Zato je treba z besedami ravnati oprežno in ekonomično. Treba je besedo ljubiti in ceniti, vesti se nasproti nji s čutom odgovornosti.

Trudimo se, da ustvarimo tvorne vezi s pesniki in dramatik, ki morda ne pišejo še javno, a bi po našem mišljenju mogli s pomočjo našega sodelovanja napisati za nas kakšno delo. Taki poskusi so dali dobre izide. Tako se je ustvarila trajna zveza s sovjetskimi pisatelji Afinogenovim, Simonovim, Gorbatovim, Štokom in Vanketernom.

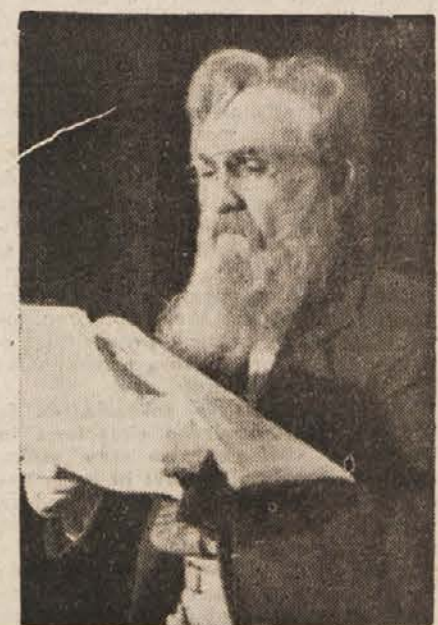
Sodelovanje s pisatelji nam omogoča, da si ustvarimo svoj lastni repertoar. Glavni junak našega gledališča je mlad sovjetski človek naših dni. Dela, ki so bila napisana za naše gledališče, prikazujejo današnjo mladino Sovjetske zveze, njena junaška dela, misli in stremjenja.

»Fant iz našega mesta« od K. Simonova, »Mladost očetov« od B. Gorbatova, »Galina« od I. Štoka, »Soščolci« od V. Laškina, »Krilati rod« B. Pervenceva — vse to so drame o mladih junakih, ki so stopili v življenje v naši surovi, a za sovjetsko mladino herojski dobi. Ti naši junaki nosijo ponosno zastavo svobode in se uporno bore za ustvaritev svojih idealov.

Stremimo, da s pomočjo naših junakov pritegnemo čim najširše množice gledalcev, kajti gledališče ima »ogromno nalogo, da pojači voljo in moralno zavest naroda, da mu razširi obzorje in oplemeni človeka in da ga spomni, da je on — človek-sila, ki ustvarja in vodi življenje«. (Maksim Gorki.)

Nosilka Stalinske nagrade, narodna umetnica RSFSR S. G. Birmanova kot Ana Georgijevna Grečeva v drami K. Simonova »In tako tudi bo...«

A. G. Vovsi kot Fjodor Voroncov v drami K. Simonova »In tako tudi bo...«

Prizor iz Ibsenove drame »Nora«. Narodni umetnik RSFSR in UzSSR I. N. Bersenjev kot Helmar in narodna umetnica RSFSR S. V. Hiacintova kot Nora.

Zasluzna umetnica RSFSR V. V. Sjerova kot Božena v drami K. Simonova »Pod praškimi kostanji«.

Prizor iz Tolstojevе drame »Živi mrtvecu«. Narodna umetnica RSFSR S. V. Hiacintova kot Liza in nosilka Stalinske nagrade narodna umetnica RSFSR S. G. Birmanova kot Ana Dimitrijeva Karenina.

RAZPRAVA PROTI STEPINCU IN SOOBTOŽENIM JE ZAKLJUČENA

TAKO JE MOGOČE GOVORITI SAMO TAM, KJER SI LJUDSTVO NI PRIBORILLO SVOBODE IN DEMOKRACIJE

je javni tožilec dejal o neverjetni obrambi obtoženega Stepinca

Zagreb, 9. oktobra 1946.

Posebni dopisnik »Ljudske pravice« poroča:

Po govoru javnega tožilca je predsednik sodišča včeraj zjutraj dal besedo obrambi. Prvi je govoril branilec obtoženega ustaškega polkovnika Lisaka, za njim pa branilec obtoženega zagrebskega nadškofa odvetnik dr. Politeo, ki je približno v dvehurnem govoru skušal ustvariti nov lik dr. Stepinca, nasprotno resničnemu, kakršen sedi na zatozni klopi.

Zelo čuden je bil način, kako je dr. Politeo s pomočjo nekakih »načel« mednarodnega prava zagovarjal pravico okupatorja, da od svojih podanikov na zasedenem ozemlju zahteva pokorščino. Ponavljal je znova dejstvo za opravičevanje raznih protiljudskih elementov in izdajalcev, ki so zabredli na krivo pot že med okupacijo, da je okupator izvajal nad našim ljudstvom strahovit pritisk in da se ni bilo mogoče upirati njegovi vladni. S tem je odvetnik dr. Politeo branil tudi znano trditve londonske begunske vlade, ki je vsa štiri leta okupacije pošiljala našemu ljudstvu pozive, naj čaka z uporabo proti okupatorju, češ da še ni čas, ko bi moglo napasti okupatorja. Dr. Politeo je hotel na ta način opravičiti sodelovanje obtoženega dr. Stepinca z Nemci in ustaši, toda je pozabil, da so poskušali na tak način braniti narodno izdajalce tudi drugi zagovorniki, ki pa so s tem samo dokazali, da ne spoštujejo žrtev, ki so padle v borbi za svobodo, medtem ko so izdajalci stiskali okupatorjem roke ter hodili k njim na zabave in banke. Dr. Politeo je v svojem obrambnem govoru dejal: »Dejavnost nadškofa dr. Stepinca je mogoče najbolje spoznati po njegovih prilikah.« Branilec je pri tem pozabil, da trdi to tudi obtožnica, ko navaja kot obtoženi material proti obtoženemu nadškofu Stepincu razne proustaške Stepinčeve govore kot n. pr. govor ob otvoritvi Paveličevega sabora, govora ustaški mladini in visokolecem itd.

Sodna razprava je dokazala, da je Stepinac stavljal v službo okupatorja in Paveličeve NDH ne samo svoje osebo, temveč ves cerkveni aparat in na ta način izrabljati cerkev in vero. Zaradi tega je smešna branilecva trditev, da Stepinac ni odgovoren za pisanje katoliškega tiska, češ da ga ni mogel nadzirati. Toda konec koncev je kljub temu moral priznati, da je nadškof daljal smernice za pisanje člankov v katoliškem tisku.

Medtem, ko je hotel zagovornik na eni strani prikazati Stepinca kot narodnega junaka, je na drugi strani trdil, da je silno naiven človek, ki je slepo verjel v to, kar je trdila Goebbelsova propaganda. Dr. Politeo je moral priznati, da je bilo zloglasno pastirsko pismo marca 1945 izdano na pobudo ustaške vlade, da bi rešil propagandno NDH. Kar se tiče sestankov z nacisti, ustaši in fašističnimi krvniki, je dr. Politeo trdil, da je bila to stvar višjosti, ki pa nič ne pomeni.

Nasilno prekrščevanje Srbov je skušal branilec prikazati kot reševanje pravoslavne življa, češ da dr. Stepinac ni kriv, da to ni pomagalo. Glede Stepinčevega poročila, ki ga je leta 1945 poslal papežu in v katerem je napadel narodno osvobodilno gibanje ter hvalil ustaški režim, je obramba kljub temu, da je bila kopija tega poročila najdena v arhivih ustaškega zunanega ministrstva, tvegala trditve, da Stepinac takega poročila ni poslal. Sploh se je obramba obtoženega Stepinca postavila na isto stališče kot ob-

toženi Stepinac sam, to je, zanikati čim več mogoče. Toda tudi ta način obrambe ne more omiliti krivde obtoženega nadškofa Stepinca, čigar zločinsko delovanje je bilo med razpravo jasno dokazano.

Ob koncu svojega govora je dr. Politeo zahteval, naj sodišče obtoženega dr. Stepinca oprosti, kar je izrazilo med poslušalci v dvorani veliko ogorčenje.

Naslednji zagovornik obtoženega Stepinca dr. Katičič je obravnaval predvsem tisto točko obtožnice, ki se nanaša na prekrščevanje Srbov in pa o dolžnostih, ki jih je imel dr. Stepinac kot vojni vikar Paveličeve vojske. — Branilec je kljub dokazu, ki potrjuje krivdo nadškofa Stepinca za zločine, katere so izvršili vojni kurati Paveličeve vojske, poskušal trditi, da nadškof Stepinac za ta dejanja ne more odgovarjati.

Ostali zagovorniki so v kratkih govorih poskušali omiliti krivdo svojih klientov ter opozorili sodišče na dejstvo, da so ti zabredli na krivo pot več ali manj po krivdi obtoženega dr. Stepinca.

Razprava, ki je bila izvedena z največjo objektivnostjo, je dokazala krivdo vseh obtožencev

Ko so branilci obtožencev končali svoje obrambne govore, je predsednik sodišča prosil za besedo javni tožilec LR Hrvatske Jakob Blažević, ki je med drugim dejal:

»Razprava, ki je bila izvedena z največjo objektivnostjo in so dobili obtoženci vse možnosti zagovora ter obrambe, je jasno dokazala krivdo in odgovornost vsakega posameznega obtoženca, zato je skoraj neverjetno, na kakšen način se govori o mednarodnih predpisih, o vprašanju odnosov zaslužnega naroda do okupatorja. Tako je mogoče govoriti samo v tistih državah, ki niso videle take borbe, kakor jo je vodila Jugoslavija, v tistih državah, kjer ljudstvo ni uspelo po zmagi nad fašizmom priboriti si svobodo in demokracijo. Toda izpovedovati v Jugoslaviji, da je imel okupator pravico zahtevati od ljudstva pokorščino — kot hoče to trditi dr. Politeo — ne pomeni nič drugega, kot trditi, da naše ljudstvo ni imelo prav, da se je borilo za svojo osvoboditev in da bi moralo priti do svobode na nek drugi način. Kak način je tu mišljen, je razvidno iz pogovorov dr. Stepinca z dr. Mačkovićem, iz pripovedovanja o tako imenovanem regenstvu itd. Če bi to pri nas uspelo, bi se nam godilo tako, kakor Grkom.

O obtoženem dr. Stepincu hoče obramba trditi, da je bil prisiljen sodelovati z ustaši in Nemci. Toda to ni re-

snica. Obtoženi Stepinac okupatorjev Hrvatske v svojih govorih ni prikazal kot okupatorjev, temveč je govoril, da je Hrvatska osvobodjena, da so ustaši osvoboditelji in Nemci zavezniki. To pomeni, da se obtoženi dr. Stepinac ni priključil našemu ljudstvu, ki se je borilo za svojo svobodo, temveč je pomagal okupatorjem in domačim izdajalcem, ki so uničevali naš narod. Po vsem tem mednarodni predpisi nimajo nikake zveze z nadškofom dr. Stepincem. Obtoženi Stepinac med okupacijo ni mislil na borbo proti okupatorju, temveč na organizacijo vseh mogočih izdajalskih skupin, ki naj bi okupatorju pomagale dušiti narodno osvobodilno gibanje.

Po govoru javnega tožilca so dobili zaključno besedo obtoženci. Oba prva obtožena, Lisak in nadškof Stepinac, katerih krivda je največja, sta v kratkih besedah še enkrat poskušala z raznimi frazami vzbuditi vtis, da sta koristila hrvatskemu narodu. Toda medtem, ko je obtoženi Lisak nazadnje le priznal svojo krivdo, je dr. Stepinac ponovno zatrjeval, da je njegova vest mirna. Ostali obtoženci so priznali svojo krivdo in prosili za milostno kazen.

Ob 20.45 je predsednik sodišča objavil, da je razprava proti obtoženemu Lisaku, nadškofu dr. Stepincu in soobtožencem končana. Sodba bo razglašena v petek ob 10.

Klerofašisti imajo samo eno pot — pot izdajstva

V četrtak dopoldne bo pred vojaškim sodiščem v Mariboru izrečena sodba proti obtoženemu Jeriču in soobtoženim

Maribor, 9. oktobra.

Zadnji dan razprave se je nadaljevala s čitanjem obsežnega dokaznega materiala. Razni dokumenti so prikazali rovarjenje zločinske emigracije, inozemske reakcije, ustašev, četnikov in nedicevskih koljačev, ki so se za svoje zločinske namene posluževali protiljudske duhovščine na čelu z dekanom Jeričem, ta pa zločincev Skamlija in Bedoja, ki so z nasilstvi in ropanjem skušali strahovati naše ljudstvo.

Zločinska emigracija je v podrobnih navodilih, ki jih je pošiljala svojim agentom in špijonom, kot sta bila to župnik Vojkovič in dekan Jerič, naročala, kako je treba sovražiti ljudstvo, zločince pa spretno vrnjati v naše organizacije in ustanove, da bi tam vršili sabotažo in špijanžo. Navodila govore o tem, kako naj razbojnik pobijajo pristaše OF, partizane in zavezne Slovence. Tako je v navodilu za delo obveščevalnih organov na meji rečeno, da se morajo poročila vseh vohunskih centrov stekati na obveščevalni center številka 1. V teku razprave je po dokaznem materialu in izpovedbah soobtožencev bilo očitno dokazano, da je bil ta obveščevalni center št. 1 soboški župnik Vojkovič.

Dokazni material proti obtoženemu Jeriču je še osvetlil njegovo mržnjo do ljudske oblasti, pridobitev osvobodilne borbe in najdemokracijejskih zakonov, kot je agrarna reforma. Tako je med drugim izjava priče Förnerja še z druge strani osvetlila Jeričevo izkoriščenost in grabežljivo naravo, kako je zase pridržal večjo količino drv, ki so bila namenjena za šolo.

V dvorani je bilo med poslušalci tudi mnogo ljudi iz Prekmurja in Slovenskih gor. »Zdaj bo pa mir pri nas,« je zadovoljno govoril med odmorom postaran možak iz Dokležovja svojim tovarišem. »Sele zdaj smo pravilno spoznali, kaj sta delala Jerič in Vojkovič. Spajdašila sta se z banditi, kar sta tudi na sami razpravi priznala. Se se spominjam Jeriča.« Možakar je pripovedoval, kako mu je bila še v bivši Jugoslaviji korist ljudstva deveta briga. Na nekem romanju, kamor je privedel množico ljudi, je zaslužil okrog 30.000 dinarjev. S tem denarjem, ki si ga je nagrabil iz žuljavih rok kmetov, je zidal svojim sorodnikom hiše. Kmetje iz dolnjoelavskega okraja in iz Prekmurja so govorili, kako bodo doma pripovedovali o gnusnem delu Jeriča in o ciljih protiljudske duhovščine, ki se je v svojem izdajstvu povezovala z vojnimi zločinci in razbojniki.

Po kratkem odmoru je vojaški tožilec v izčrpnem govoru poudaril, da se današnji obtoženci delijo v glavnem v dve

skupini: prvič v ljudi, ki mirno priznavajo svoja dejanja, da so podlegli reakcionarnim silam, in drugič v skupino klerofašistov in duhovnikov, ki hočejo prikriti svoje zločinske delovanje. Ti ljudje so skozi vsa štiri leta okupacije hodili proti slovenskemu narodu. Po osvoboditvi se niso sramovali, da pod krinko, češ da je »vera v nevarnost«, zlorabljajo poštenost slovenskega ljudstva. Povsem drugačni se pokažejo njihovi obrazi, ko pridejo pred preiskovalnega organa. Odklanjanje vsako pričo, češ da jim ničesar ne morejo dokazati. Temu nasproti vidimo preprostega kmečkega človeka, ki uči svojega dušnega pastirja, ko pravi Jeriču: »Vi ste nas učili govoriti resnico. Jaz sem resnico povedal, povejte jo še vi.«

Klerofašisti imajo samo eno pot — pot izdajstva. To je pokazala tudi razprava proti škofu Rožmanu. Po osvoboditvi je naša ljudska oblast storila vse, da bi prišlo do sodelovanja. Tudi sekretar OF v Murski Soboti je zaprosil župnika Vojkoviča za sodelovanje, ta pa mu je odvrnil, da za to rabi dovoljenje Jeriča. Če so morali imeti duhovniki posebno dovoljenje za politično udejstvovanje, tedaj nosijo tudi polno odgovornost za zločine, ki so bili dokazani na tem procesu. Sedaj se je jasno pokazalo, zakaj večina duhovništva v Frekmurju ni sodelovala z ljudsko oblastjo. Jerič in prekmurska duhovščina so izjavili, da »ljudski oblasti ne bi izdali ničesar.« S

tem je Jerič jasno pokazal, kaj smatra za izdajo. Za njega je izdaja sodelovanje z ljudsko oblastjo, ni pa izdaja organiziranje protidržavnega delovanja, vohunstvo in podpiranje zločinskih band. Na isti za tožni klopi so se znašli protiljudski duhovniki, zagrizeni klerofašisti z banditi in SS-ovci.

Zatem je tožilec prešel na ugotovitev kazenske odgovornosti in karakteriziral posamezne obtožence ter poudaril, da je krivda vseh obtožencev v celoti dokazana na temelju njihovega popolnega ali delnega priznanja, izjav obtožencev, priče in številnega dokaznega gradiva. Ob koncu je vojaški tožilec dejal:

»Ob zaključni besedi predajam obtožence vojnemu sodišču in zahtevam v imenu slovenskega ljudstva, ki se danes hoče mirno posvetiti obnovi in izgradnji domovine, pravično, toda strogo kazni, ki naj bo dokaz ljudskim množicam, da je ljudsko sodišče pravično kaznovalo tiste, ki so hoteli izrabljati versko prepričanje v protiljudske namene in izdajalske svrhe.«

Poslušalci v dvorani so besede tožilca pozdravili z navdušenim in dolgotrajnim ploskanjem.

Sledili so govori branilcev, v imenu katerih je dr. Bergoc v začetku poudaril njihovo težko nalogo pri obrambi tako hudih in nagnusnih zločinov. Izrazil je svoje priznanje vojaškemu sodišču, posebno pa vojaškemu tožilcu, da so tako vodili proces. Današnja razprava je bila končana z zaključno besedo posameznih obtožencev. Jutri ob 10. uri pa bo izrečena sodba.

Na sodišče še vedno prihajajo številne resolucije in pisma, v katerih naše ljudstvo zahteva najstrožjo kazen za zločince na čelu z dekanom Jeričem in župnikom Vojkovičem.

Okrožno ljudsko sodišče v Bjelovaru je obsodilo na smrt izdajalca in vojnega zločinca gvardiana Vendelina Gasmana

Bjelovar, 8. oktobra (Tanjug). Pred senatom okrožnega ljudskega sodišča v Bjelovaru je bila sodna razprava proti narodnemu izdajalcu, vojnemu zločincu in vohunu Gestapa Vendelinu Gasmanu, gvardianu franciskanskega samostana v Bjelovaru. Že pred vojno je Gasman obiskoval franciskansko šolo v Varaždinu, kjer so se rekrutirali profašistični elementi, ki so se v času okupacije spreminili v poklicne klavce.

V razpravi je Gasman potrdil, da je vodil to šolo Modesto Martinić, ki je med dijaki širil ustaško-fašistične ideje. Kot idejni pristaša hitlerizma je Gasman z navdušenjem pričakal okupacijo Jugoslavije. Za veliko noč 1941 je imel pridigo, v kateri je poveljeval nemške zatiralice.

Avgrusta 1943 je bil Gasman po nalogu Modesta Martinića premeščen za gvardiana franciskanskega samostana v Bjelovaru. Takoj po prihodu v Bjelovar se je

povezal z Gestapom ter se pričel baviti z vohunstvom in korist Nemcem ter s tem pošiljal desetine poštenih rodoljubov v smrt. Vohunsko vlogo je vršil na zelo premeten način: nastopal je kot simpatizer narodno-osvobodilnega gibanja.

Gestapovski vohun in narodni izdajalec Vendelin Gasman je prišel pred sodiščem svoje izdajalske početje in druge zločine. Vse to so dokazale tudi številne priče, ki so bile zaslišane na tej razpravi.

Po skrbni proučitvi dokazov je sodišče izreкло sodbo, s katero se obtoženi Vendelin Gasman obsoja na smrt z obseženjem, trajno izgubo državljanstva in političnih pravic.

Navzoče občinstvo je z burnim odobravanjem pozdravilo sodbo ter s tem izrazilo mržnjo proti narodnim izdajalcem, ki so krivi za veliko število nedolžnih žrtev.

Delo in uspehi socialnega skrbstva v Sloveniji

Ministrstvo za socialno skrbstvo vlade LR Slovenije je te dni izdalo poročilo o svojem delu in uspehih, iz katerih je razvidno, da je bilo v tej kratki dobi od osvoboditve do danes na področju socialnega skrbstva storjenega več kakor v stari Jugoslaviji v vseh 20 letih njenega obstoja.

V območje splošnega socialnega skrbstva spadajo vsi pomoči potrebni, katerih položaj z zakonskimi predpisi še ni urejen: stari in onemogli, splosne žrtve vojne, invalidi, slepi in po toči, poplavi, požaru ali pri podobnih naravnih nesrečah prizadeti.

Osiroteli mladini posveča naša nova država veliko pozornost. V Ljudski republiki Sloveniji so pod neposredno upravo ministrstva za socialno skrbstvo mladinska okrevališča v Martuljku, v Predvoru pri Kranju in v Ponikvah pri Dobrem polju ter baza bosanskih otrok pri Kamniku. Poleg tega pa je nešteto domov in zavetišč, ki so pod oskrbo krajevnih in okrajnih odborov in tako posredno pod upravo ministrstva za socialno skrbstvo. V Sloveniji je 13.630 partizanskih sirot in sirot fašistične terorije. Od teh jih je mnogo v domovih, 948 jih je pri različnih rejnikih ali sorodnikih, za katere prejema od ministrstva mesečno podporo, 7855 sirot pa je pri materi ali očetu, ki prav tako prejema zanj mesečno podporo.

Ministrstvo je za preskrbo partizanskih sirot pokrenilo nabiralno akcijo, s katero je od septembra lanskega leta pa do 31. marca letos bilo nabranih 4.524.004 dinarjev.

V letošnjem poletju je ministrstvo za socialno skrbstvo s pomočjo šolske policije in ljubljani in okrajnih ljudskih odborov v Mariboru in Celju organiziralo zdravstvene počitniške kolonije v Predvoru, Dobrni, Sv. Martinu na Pohorju, Strunjanu, Piranu, Portorožu, Kopru, Goricih, Kranju, Kamniku in Smledniku. V teh kolonijah je letovalo skupno 3947 otrok. Ako pristajemo tudi 28 letovanj, ki jih je organiziral GO LMS, potem se je letos udeležilo letovanj v različnih kolonijah 11.628 otrok in mladincev. Ta številka pa je še bolj zanimiva, če jo primerjamo s stanjem v stari Jugoslaviji, ko ni šlo iz vse Slovenije nobeno leto na letovanje več kot 400 otrok.

Lansko leto je prispelo v Slovenijo 4322 otrok iz Bosne in Hercegovine. Skrb za te sirote so prevzeli odbori za preskrbo otrok iz Bosne in Hercegovine pri ministrstvu za socialno skrbstvo ter pri okrajnih in okrajnih ljudskih odborih. Veliko pomoč pri preskrbi teh otrok so pokazali naši zavedni in poštvovalni

ljudje, saj je 3444 družin sprejelo sirote v oskrbo.

Veliko pažnje posveča ministrstvo za socialno skrbstvo invalidom prejšnje in te vojne, kakor tudi ostalim vojnim žrtvam. Sedaj prejema invalidno skupno 8174 oseb, ki prejema letno 27.000.000 dinarjev podpore. Pri reševanju invalidskega vprašanja aktivno sodelujejo invalidi sami s svojo organizacijo, ki ima danes vse drugačne razvojne možnosti kot v predprilski Jugoslaviji. Težišče invalidske zaštite ni izključno le podpora, ampak v vključevanju podpirancev v gospodarsko življenje, kolikor to dopuščajo njihove zmožnosti.

Takoj po osvoboditvi je ministrstvo za socialno skrbstvo bilo postavljeno pred veliko nalogo, repatriirati veliko številno ljudi, ki jih je okupator odvel od Nemčiji in Italiji. Od osvobođenja pa do danes je bilo tako repatriiranih 117.115 Slovencev. Čeprav je v glavnem ta naloga končana, vendar pa je vprašanje prtljage, ki so jo morali repatriiranci pustiti v Nemčiji, še vedno aktualno. Ministrstvo za socialno skrbstvo zbira tozadnje podatke in preko zvezne vlade posreduje, da se vrnitev prtljage pospeši. Samo ljubljanska repatriacijska baza je od 1. septembra t. l. do danes priskrbel 147.981 kg prtljage.

V letošnjem avgustu je ministrstvo za socialno skrbstvo izplačalo nepreskrbljenim družinam padlih borcev, žrtvam fašistične nasilja in družinam, katerih hranilci so v JA, 5.998.289 din. Poleg denarnih sredstev pa je v letošnjem letu ministrstvo za socialno skrbstvo dodelilo tudi ogromno različnega materiala, in sicer: 3847 kosov kuhinjske posode, 4388 kg mila, 181.661 kosov različnih oblačil, 4062 m blaga, 9150 kosov perila, 10.851 parov čevljev, 44.852 zavojev cigare, 2754 kg sladkorja, 40.640 živilskih paketov in 9525 kg različnih dodatnih živil.

Socialno skrbstvo v novi Jugoslaviji temelji na sodelovanju širokih ljudskih slojev. Zato se pri ljudskih odborih ustanavljajo »socialno-zdravstveni svet«, ki ljudski oblasti vestransko pomagajo pri izvajanju socialnega skrbstva. Eno najuspešnejših oblik množičnega podpiranja socialnih zavodov in domov predstavljajo patronati. V Sloveniji ima sedaj že 72 socialnih ustanov svoje patronate in znaša vrednost materialnih sredstev, ki jih patroni prispevajo, okrog 750.000 din.

Ministrstvo za socialno skrbstvo je z bilanco svojega dela in uspehov dokazalo, da naša ljudska država tudi na področju socialnega skrbstva v polni meri izpolnjuje velike naloge, pred katere smo bili posebno na tem področju postavljeni po osvoboditvi.

Ustanovitev volivnega fonda Ljudske fronte Hrvatske

Zagreb, 8. oktobra. (Tanjug). V predvolivni kampanji za ustavodajni sabor sodelujejo najširše ljudske množice LR Hrvatske. Da bi prišla do finančnih sredstev, je bilo potrebno, da Ljudska fronta organizira zbiranje prostovoljnih prispevkov za volivni fond. Frontovske organizacije bodo organizirale prireditve v korist fonda ter bodo zbirale prispevke v obširnih nabirnih akcijah po tovarnah, podjetjih, ustanovah, vaseh in mestih. Organizirali bodo tudi prostovoljno delo v korist volivnemu fondu.

Akciji zbiranja prispevkov za volivni fond Ljudske fronte se je pridružil tudi zagrebski »Narodni liste. Bralci tega časopisa lahko, kot je bilo objavljeno v časopisu, pošiljajo svoje prispevke za volivni fond na čekovni račun omenjenega časopisa ali jih izročajo v upravi. Prispevki za volivni fond bodo redno objavljeni v zagrebskem tisku. Uredništvo »Vjesnika« je

dosedaj priložilo 10.000 dinarjev, predništvo »Narodnega lista« 10.000 dinarjev, nameščenci »Narodnega lista« 1855 dinarjev, sindikalna podružnica glavnega odbora ESZDNJ za Hrvatsko pa 5090 dinarjev, kar je skupaj 24.925 dinarjev.

S prostovoljnimi prispevki za volivni fond se bodo zagotovila Ljudski fronti potrebna sredstva, da izvede kampanjo tako, kot se spodobijo za zgodovinsko-pomembne volitve v ustavodajni sabor Hrvatske.

Mestna odbora Ljudske fronte iz Osijeka in Splita tekmujeta v predvolivni kampanji

Osijek, 9. oktobra. (Tanjug.) Na sestanku Mestnega odbora Ljudske fronte v Osijeku je bilo sklenjeno, da pošljejo Ljudski fronti mesta Splita poziv na tekmovalje v predvolivni kampanji. Izdelan je bil tudi podroben načrt, po katerem se bo vršilo v Osijeku večje število predvolivnih sestankov.

Državljeni in državljanke, vsi ki imajo volivno pravico in bodo na dan volitev odsotni iz kraja, v katerem so kot volivci vpisani, naj si pri odhodu iz svojega kraja oskrbijo potrdilo, da so vpisani v volivni imenik

Tretji dan Balkanskih iger v Tirani Jugoslavija vodi v lahkoatletskem tekmovanju

Tirana, 9. oktobra. Danes dopoldne so se nadaljevale Balkanske igre z lahkoatletskim tekmovanjem. Jugoslavija je osvojila pet prvih mest in vodi po prvem tekmovanju s 77 točkami pred Rumunijo, Bolgarijo in Albanijo. V teku na 400 m z zaprekami je zmagal jugoslovanski tekmovalac Buljić v izvrstnem času 57.4, kar predstavlja obenem najboljši rezultat, ki je bil dosežen po osvoboditvi. Jugoslovanski tekmovalac Vujačić je postal dvakratni balkanski prvak v metu kopja in bombe. V

teku na 1500 m je zmagal Jugoslovian Stefanović v času 4.10.2. Ženske ekipe so tekmovaly v teku na 100 m. Zmagala je Rumunka Ernest Liza v času 13.2; drugo mesto je zasedla Sentjurčeva (Jugoslavija) v času 13.6 in tretje Vermuža (Jugoslavija) v času 13.7.

Nogometna tekma med reprezentanca-ma Albanije in Rumunije se je končala z zmago Albancev z rezultatom 3:1 (1:1).

Podrobnejše rezultate o lahkoatletskem tekmovanju bomo se objavili.

SAHOVSKI TURNIR V PRAGI GLIGORIĆ PREMAGAL NAJDORFA

Praga, 9. oktobra. V četrtm kolu mednarodnega šahovskega turnirja v Pragi je bila v središču zanimanja partija med vodilnim Najdorfom in jugoslovanskim mojstrom Gligorićem. Partija je imela zelo razburljiv potek. Gligorić je kot beli prišel z ostrim napadom in dosegel boljšo pozicijo. V srednji igri pa se je Najdorfu posrečilo zamenjati figure in priti celo v boljšo pozicijo. V nadaljevanju je Gligorić v kompliciranem položaju po vrsti žrtvoval kmeta in kva-

liteto. Najdorf je v časovni stiski prekoračil čas in izgubil.

Ostali rezultati četrtega kola so naslednji: Jugoslovanski prvak dr. Trifunović je remiziral s češkoslovanskim prvacom Pachmanom, Kottner je premagal Stoltza, dr. Katetov Zito in Foltys Rohačka. Partiji Guimard-Golombek in Šajtar-Opočensky sta bili prekinjeni.

Po četrtem kolu vodi Foltys s štirimi točkami, slede Gligorić 3 in pol, Najdorf 3, Katetov 2 in pol itd.

Naše zadrugišništvo bo moglo izpolniti svoje velike naloge le, če se bo trdno naslonilo na državni sektor

Ustanovni občni zbor Glavne zadrugišne zveze Srbije

V nedeljo se je v Beogradu začel ustanovni občni zbor Glavne zadrugišne zveze Srbije; razen številnih delegatov vseh zadrug in zadrugišnih zvez iz Srbije, Vojvodine ter Kosova in Metohije so se ga udeležili tudi mnogi zastopniki oblasti, ljudskih organizacij in delegati zadrugišnih zvez vseh ljudskih republik FLRJ.

Ob začetku dnevnega reda je spregovoril predsednik vlade LR Srbije, ki je naglasil: »Ljudske oblasti sodijo, da je pot, po kateri greda naš državni gospodarski sektor in naše zadrugišništvo, ena ista. V zadrugištvu vidimo sploh trajno, gospodarsko organizacijo in ne začasno; v najpomembnejši obliki zadrugišništva, v delovnem zadrugištvu, ne vidimo le trajne, temveč večno obliko in organizacijo, vse do tle, dokler se ne bo pojavila kakšna boljša.«

Govornik je naglasil nadalje, da se morajo zadrugišne oblasti starega duha, ki je v njih vladal. Kakor se je spremenila država po obliki in vsebini, se mora spremeniti tudi zadrugišništvo po ideologiji in po obliki. Dotaknil se je trditve posameznikov, ki trdijo, da je državni sektor nepotreben in da je dovolj zadrugišništvo v trgovini. »To je povsem napačno! Pred očmi moramo imeti našo družbeno strukturo in ne delati napačnih zaključkov. Če bi naša država ne intervenirala in ne zavzemala tako vidnega mesta v gospodarstvu, bi se nedvomno pojavil kdo drug. Kdo? Tiisti, ki so bili doslej izkoriščevalci na tem področju. Zadrugišništvo ne more obstojati samostojno. Zadrugišništvo je družbena oblika gospodarske organizacije, oprta le na državni sektor, na takšen državni sektor, kakršen je zdaj. To nam mora biti jasno. Če bi ne bilo državnega sektorja v trgovini, bi to bilo škodljivo predvsem za zadrugišništvo. Kolikor je zadrugišništvo doseglo uspehov v primeri z razmerami pred vojno, se mora zahvaliti državnemu sektorju. Samo tako, podpirajoč drug drugega, lahko pričakujemo še lepše uspehe v razvoju zadrugišništva in izboljšanje razmer med kmetičkim prebivalstvom ter drugimi plastmi. V splošnem lahko pričakujemo, da bo zadrugišništvo izpolnilo svojo veliko nalogo: da služi interesom ljudstva in države.«

V imenu Glavne zadrugišne zveze Jugoslavije je govoril Maksim Goranović, pomočnik kmetičskega ministra FLRJ. Ugotovil je, da je naše zadrugišništvo po osvojitvi očitno napredovalo. Ze v letošnjem prvem polletju je bilo ustanovljenih 2500 zadrug. Ustvarjeni so pogoji za razcvet našega zadrugišništva, tako da bo lahko izpolnilo velike naloge v našem gospodarskem razvoju.

V delovnem delu občnega zbora je najprej podal poročilo o razvoju in sedanjem stanju zadrugišništva v LR Srbije Milan Popović, član pripravljalnega odbora. Zadrugišne so prevzele nove naloge in se razvile v najpomembnejšo obliko, iz nižjih oblik — nakupnih in prodajnih zadrug — so prešle v višjo zadrugišno obliko, v proizvajalne zadrugišne višjega tipa. Kakršne so kmetičke delovne zadrugišne, predelovalne zadrugišne itd. Po osvojitvi so zadrugišne zavzele povsem drug položaj v gospodarskem življenju naše države in njihov razvoj je zajamčen z ustavo in osnovnim zakonom o zadrugah. Da bi pa zadrugišne dejansko postale močan činitelj v nastajajočo trdno zvezo kmetov in delavcev ter da bi v resnici izvršile naloge v obnovi naše države, se mora racionalizirati njihovo delo s tem, da se združijo. Zato je bil sklican občni zbor z nalogo, da združi vse različne zveze, tako da bi zadrugišništvo postalo v resnici ljudsko gibanje.

Sledilo je poročilo Jakše Novakovića, člana pripravljalnega odbora, o današnjem položaju in nalogah zadrug. Poročevalec je obširno opisal naloge naših zadrug: podpiranje ljudske države, vključevanje v splošni državni načrt, najtesnejše povezovanje z državnim gospodarskim sektorjem itd. Potem je navedel dosedaj

nje uspehe dela zadrug. Naše zadrugišne so dosegle doslej pri prevzemanju industrijskih izdelkov in razdeljevanju potrošniškom precejšnje uspehe, toda v pogledu proizvodnje in zbiranja kmetičjskih pridelkov ter njihovega razdeljevanja med mestnimi potrošniki je bilo storjenega zelo malo. Zato so glavne naloge bodočega dela naših proizvodnih in kmetičjskih skupnosti: prodajnih zadrug na tem področju. Poročevalec je naglasil pomen kmetičkih delovnih zadrug, češ da bodo odigrale glavno vlogo v načrtnem pridelovanju kmetičjskih pridelkov in priduževanju kmetičjskih proizvodov, v povečanju količine kmetičjskih pridelkov, kakor tudi v množičnem usposabljanju kmetov za sodobni način pridelovanja. Pomembna naloga naših zadrug je tudi, da odpravijo kulturno zaostalost prebivalstva. V zadrugišnih morajo biti zajete vse plasti delovnega ljudstva, tudi žene in mladina, ker lahko le kot množična organizacija izpolni svojo gospodarsko nalogo.

Končno je poročal Branko Radić o pomenu ustanovitve Glavne zadrugišne zveze Srbije in o njenih nalogah. Glavne naloge nove zveze so: 1. pomagati zadrugam, da se organizacijsko utrdijo, tako da bodo postale trdna opora državi pri uresničevanju njenega splošnega gospodarskega načrta; 2. pomagati zadrugam, da uvedejo v svoje poslovanje nove in sodobne metode, tako da bodo postale demokratične na zunan in znotraj; v naših zadrugah morajo najti svoje mesto tudi žene in mladina; 3. pomagati zadrugam pri vzgoji novih kadrov; 4. organizirati centralizirano revizijo in statistiko, ki bo najboljšo sredstvo za evidenco in kontrolo dela naših zadrug; 5. prežeti zadrugišno organizacijo z duhom tekmovanja in izdelati načrt za pravilno tekmovanje.

Sledila je razprava o zvezihih pravilih. Udeležili so se številni delegati. Mnogi delegati so se dotaknili protiljudskega dela Dragoljuba Jovanovića in obsodili njegovo politiko. Potem je predsednik Dobroslov Tomašević prebral spremembe in dopolnitve pravil, ki so jih predlagali delegati. Zborovalci so končno soglasno sprejeli pravila. Nato je spregovoril minister za trgovino in oskrbo LR Srbije Milentije Popović. Dejal je med drugim: »Zadrugišništvo v stari Jugoslaviji je imelo kapitalistični pečat, kar je budilo občutek, kakor da je samo nekakšna organizacija za samopomoč. Po temeljitih spremembah v naši novi državni nova državna uprava in novi družbeni ter gospodarski odnosi ne le, da ne ovirajo razvoja zadrugišništva, temveč mu nalagajo tudi ogromne nove naloge. Po tem takem naše novo ljudsko zadrugišništvo ni organizacija samopomoči, temveč organizacija, ki zavzema del gospodarskega življenja naše države in naših narodov in je del velikega gospodarskega načrta. Kot takšno prevzema ogromne naloge v gospodarskem in državnem življenju.

Letos bodo nastopile zelo velike naloge. Naša politika si bo prizadevala, da vključimo ves promet s podeželja v mesta in iz mest na podeželje v zadrugišni aparat. Po tem takem bodo okrajne zadrugišne vodile posle kot ogromna podjetja. Zato so potrebni energični ljudje, gospodarji, poštenjaki, ki bodo te posle opravljali z ljubeznijo.

Nova zveza bo imela nalogo, da priredi razne tečaje za usposobitev ljudi, tako da bodo lahko bolje delali. Naše zadrugišne imajo prav tako nalogo, da pritegnejo tisoče kmetov k temu delu in jih tako usposobijo za dobre gospodarstvenike, ki bodo v prihodnosti lahko vodili vse težje posle na našem podeželju. Zadrugišno gibanje mora v tem pogledu odigrati pomembno vlogo, da se zviša kulturna raven vasi.

Sledile so volitve upravnega in nadzornega odbora. Kandidatna lista, ki jo je sestavil kandidacijski odbor, je bila soglasno sprejeta.

Kulturno prosvetno delo poštinih uslužbencev

Poštini uslužbenci v Ljubljani so pred kratkim ustanovili svoje kulturno umetniško društvo. Cilj društva je sodelovati v ustvarjanju prave ljudske kulture in v širjenju obzorja delovnega ljudstva.

Novo ustanovljeno društvo bo začetek skupnega delovanja proslavilo v nedeljo, 13. t. m., z gostovanjem orkestra, mešanega in moškega zbora v zibelki partizanstva — Beli Krajini, kjer bo priredilo dva koncerta: ob 15 v Metliki

in ob 20 v Črnomlju ter z gostovanjem v Vevčah, kjer bodo ob 15 igralci dramskega oddelka uprizorili Cankarjevo dramo Kralj na Betajnovi. Isto dramo bo društvo ponovno uprizorilo v okviru tekmovanja dramskih oddelkov v sredo, 18. t. m., ob 20 v Domu sindikatov v Ljubljani.

S temi prireditvami bodo poštini uslužbenci pokazali slovenskemu ljudstvu, kaj so v relativno kratkem času dosegli na kulturno prosvetnem področju.

Štivo do 29. novembra 1946. Naslov uredništva: Zagreb, Masarykova 28/II.

5. Uredništvo si pridržuje pravico, da nagradjena dela objavi proti rednemu honorarju.

6. Delo mora biti neobjavljeno.

Uredništvo: »Ilustriranog Vjesnika«.

Črtomir Zorec: Blagoznanstvo oblačilnih in sorodnih obrti

V Kranju je pred kratkim izšla učna knjiga za obrtne in strokovno nadaljevalne šole z naslovom »Blagoznanstvo oblačilnih in sorodnih obrti«. Avtor knjige Črtomir Zorec je knjigo namenil v prvi vrsti obrtnikom, pletilcem, šiviljam, veziljam, rokavičarjem, modistkam itd., ki imajo dnevno opravka s tekstilnim blagom. Knjiga nas podrobneje seznaja predvsem z izrazito obrtniškimi vprašanji, ki jih avtor obdeluje na preprosti, lahko razumljivi način.

Naše delo in uspehi

Stalno dviganje produkcije v tovarni »Celuloza«

»S Titom v boljše življenje.« — Ta napis so videmski delavci postavili pred tovarno dne 15. julija, ko so na množičnem sestanku sklenili tekmovalni, dvigniti storilnost naših strojev in povečati produkcijo in to predvsem z boljšo organizacijo dela, s pažnjo pri strojih in zmanjšanjem porabe goriv in maziv. Tekmovalna komisija, v kateri so bili zastopani vsi oddelki v obratu, je imela nalogo zbirati podatke in uspehe v času tekmovanja.

Dne 15. t. m. so priredili slovesno proslavo z razglasitvijo dosedanjih rezultatov ter udarnikov.

Delavci so za 20,15% presegli povprečno predvojno produkcijo iz l. 1941. Pri tem so uporabljali preko 80% lesa, ki je bil po svoji kakovosti slab in imel do 20% izgube. Če to preračunamo na zdravi les, potem niso dosegli samo največje produkcije, ki jo je tovarna kdaj koli dosegla, temveč smo jo celo presegli za 8,5%, povprečno produkcijo iz l. 1941 pa za 28,5%.

Lesni prostor je dvignil svojo normo za 22%. Dovolj lesa na skladišče se je po zaslugi državnih gozdnih uprav povečal. Lesna čistilnica je povečala normo za 32%, izmena Arh-Jelovšek-Hodnik celo za 48%. V lužnici se je dvignila produkcija za 12,5%. Tako so imeli po zaslugi prirediteljstva močnejši vodni dovolj kuhalne kisline. Čas kuhanja se je znižal za 23%, kar je bilo jedro povečanja produkcije. Pralnica je svojo storilnost dvignila za 13,5%. Delavci pri

izjemalnem stroju so v 16 urah opravili isto delo, kot pred vojno v 24 urah in so pri tem še povečali produkcijo za 33 odstotkov.

Tudi strojniki in kurjači centrale in posameznih delavnic so s svojo iniciativo in s požrtvovalnostjo doprinesli svoj delež k dvigu produkcije. Isto je treba priznati pisarnam, ki so z vestnim in intenzivnim delom pomagale pri tekmovanju.

Zaradi posebnih zaslug, iznajdljivosti in požrtvovalnosti so bili proglašeni za udarnike naslednji delavci in nameščenci: tov. Dimnik Milan, delovodja, ki je dvignil storilnost za 30%;

tov. Mirt Miha, ključavničar, je po nepretrganem 36 urnem delu popravil stiskalnico izjemalnega stroja ter s tem tovarni prihranil najmanj 20% na tovarnini;

tov. Božič Jože, mojster pirne peči, je v svoji izmeni dvignil produkcijo za 25 odstotkov;

tov. Kozole Ivan je kot vodja membranske prebralca snovi povečal produkcijo za 10%;

tov. Hiršman Viktor, strojevodja izjemalnega stroja, je presegel produkcijo za 35%.

Tekmovanje pa ni končano. Naša papirna industrija zahteva vedno nove količine celuloze. Zato hočejo delavci produkcijo še povečati in s tem dokazati vsemu svetu, da z domačimi silami lahko dosežemo to, kar pred vojno inozemski strokovnjaki niso mogli doseči.

Delo in uspehi podjetja »Rizzato v Ajdovščini

Konec novembra 1945 je lesno podjetje »Rizzato« v Ajdovščini pričelo obratovati s 60 delavci. Ker je primanjkovalo vseh in je bila potreba po lesnih izdelkih velikanskega, je podjetje iz dneva v dan zaposlovalo nove moči, tako da je po enem letu poslovanja zaposlenih v obratu 180 delovnih moči. Poleg žage so se ustanovili mizarstvo, delavnico in oddelki za izdelavo zabojev.

Lani je podjetje preskrbelo v prvi vrsti lesene hišice za vasi, kamor trenutno ni bilo mogoče spraviti drugega gradbenega materiala. Tako je za vas Lovke napravilo 26 lesenih hišic. Hlode na žagi predelajo v deske, te prevzame deloma mizarstva delavnica, deloma oddelki za zaboje, ki izdelujejo okna, vrata, pode, zložljive barake in zaboje raznih velikosti.

Od pričetka obratovanja pa do konca trimesečnega tekmovanja je bilo pripeklanih na žago 12.708 kub. m hlodov; žaga je izdelala 8343 kub. m desk, mizarstva delavnica je predelala 530 kub. m lesa, v oddelku za zaboje pa so napravili 142.208 komadov raznih zabojev.

Dvig produkcije je razviden iz naslednjih števil: januarja 1946 110%, marca 320%, junija 785%, avgusta 1078. Za dvig in izboljšanje produkcije sta

veliko pripomogla tovariša Valič Anton, mizar, in Kovač Benjamin, strojnik, oboje udarnika. Prvi, ker je izdelal načrt za stroj uglajevalnik, katerega je potem podjetje samo izdelalo, tako da se je delovni čas brušenja zmanjšal za 300%, drugi pa, ker je sam popravil parni stroj, za kar so prej vedno najemali inozemce. Poleg tega so prav te dni naročili dva stroja za obdelavo lesa, ki bosta nadomestila tri stare in neokretne stroje.

Politična zavednost delavstva tega podjetja se vidi v njihovem delu in pripravih. Delavci so napravili 7270, nameščenci pa 3272 prostovoljnih ur, poleg tega je še vsak delavec dal 12% svojega zaslužka za obnovu. Ko je zbolel tovarišdelavec, so takoj zbrali zanj 3500 lir. Za požigano vas Zapuže so izdelali 10 oken, 10 vrat in 42 kv. m podov v vrednosti 109.700 lir.

»Komur je do lepote pesmi dela in strojev, naj pride v naš obrat, da jo bo videl in slišal v gibanju stoterih rok, ki delajo za skupnost naše domovine. Videl bo tovarišstvo in domačnost, kar je najlepši dokaz, da podjetje uspeva, da produkcija raste!«

Tako so zapisali na svoj stenčes. Ogarev.

FIZKULTURA

Gostovanje ljubljanskega »Železničarja« na Slovaškem

Sredi preteklega meseca so imeli slovaški Železničarji v Bratislavi svoj prvi kongres po osvojitvi. Ob tej priložnosti so priredili nogometni turnir, na katerega so povabili tudi ljubljansko nogometno enajstoročje FD »Železničarja«. Za nastop jugoslovanskih nogometašev je vladalo v Bratislavi veliko zanimanje. Na turnirju, ki so se ga udeležila fizikultura društva »Železničar« (Ljubljana), »Bratislava«, »Žilina« in »Železničar« (Bratislava), je zmagala enajstoročje »Bratislave«. Podrobni rezultati so bili:

SK Bratislava—FD Železničar (Ljubljana) 10:2 (4:1), SK Žilina—SK Železničar (Bratislava) 2:2 (0:1), SK Bratislava—SK Žilina 3:2 (2:0), FD Železničar (Lj.)—SK Železničar (Br.) 4:3 (2:2).

Po gornjih izidih je bil torej vrstni red udeležencev: 1. SK Bratislava 4 točke (razlika golov 13:4), 2. FD Železničar (Lj.) 2 točki (razlika golov 6:13), 3. SK Žilina 1 točka (4:5), 4. SK Železničar (Br.) 1 točka (5:6).

Pred prvo tekmo je bila na igrišču majhna slavnost, med katero je prišlo do navdušenih manifestacij bratstva in edinstva med češkoslovaškimi in jugoslovanskimi narodi. Številno občinstvo, ki je prišlo ljubljanskih gostov pozdravilo z burnimi ovacijami, je navdušeno vzkliskalo maršalu Titu. Pred otvoritvijo sta obe moštvi izmenjali šopke.

Visok poraz (2:10), ki ga je »Železničar« doživel proti »Bratistavi«, je vsekar previsoko izražen, kljub temu, da je »Bratislava« trenutno na drugem mestu v češkoslovaški ligi. Naši igralci so pozneje popravili slab vtis in premagali domačega »Železničarja« s 4:3 ter tako zasedli drugo mesto v turnirju. Najboljšo igro je pokazal vratar Razbornik.

Svojo tretjo tekmo na Slovaškem so ljubljanci igrali v Novih Zambkih proti reprezentanci slovaških železničarjev. Tekmi je prisostvovalo okrog 3000 igralcev in se je končala neodločeno z rezultatom 2:2. Domačini so že vodili z 2:0, vendar so ljubljanci s požrtvovalno igro izenačili. Za »Železničarja« sta bila uspešna Brodnik in Razbornik II.

Igralci namiznega tenisa so igrali v Bratislavi proti SK Železničarju in izgubili z 1:15, pri čemer je vredno omeniti, da je v slovaškem moštvu igral tudi nekdanji član bivšega »Hermesa« Marinko. Na nadaljnji poti so nastopili tabletenisti še v Cifru z rezultatom 5:4 za domače, dalje v Pov. Bistrici z rezultatom 5:3 za goste ter v Vrútkem z rezultatom 5:3 za ljubljance.

Delavci državnih železnic v Mariboru so izgotovili vagon potujoče knjižnice

Pred dnevi so delavci delavnice državnih železnic v Mariboru končali z delom vagona za potujočo knjižnico, propagandnega zavoda za ljudsko prosveto. Mnogo prostovoljnih ur in udarniškega dela so vložili delavci pri gradnji vagona. Vagon je krasno in vzorno urejen. V njem je nameščena potujoča knjižnica, majhna izložba partizanskega tiska in dokumentov iz narodno osvobodilne borbe. Knjižnica obsega lep gospodarski del, glavna dela socialistične literature, naše novo leposlovje vseh naših založb in številne revije. V vagonu je urejena poleg tega knjižnica z zaboji, napolnjenimi s knjigami in kartotekami, katere bo propagandni voz pošljal na svoji poti v posameznih vaseh, ki nimajo svojih knjižnic. Po treh mesecih jih bo po svojem povratku spet pobiral in zamenjal z novimi.

Propagandni voz nastopa te dni s potovanjem po Sloveniji, v katero boponesel slovensko knjigo in kulturo do sleherne vasi.

★

Obnavljanje železniškega parka na Reki

V Reki je treba položiti nov železniški tir, obnoviti postajno poslopje, mostove, popraviti postajne naprave in drugo.

Inspektorat železnice vojaške uprave je tesno povezan z ostalimi ustanovami in podjetji, ki obnavljajo pristanišče, in takoj ko so obnovljeni nekateri objekti, se napelje železniška proga. Tako so že položene tirnice na obali »Čres« in »Dalmacija«. Tračnice polagajo tudi na obali »Šibenik«. Obsežna dela so izvršena na sektorju premičnih mostov, odkoder so Nemci odpeljali 11 tirov. Pet tirov je že obnovljenih in sedaj polagajo šestega. Tiri so dolgi 500 m in so velike važnosti za popravljanje in razmestitev vlakov. Zelo velike važnosti je obnova skladišča in kurilnice, ki sta zelo poškodovana.

Dela vodi mestno gradbeno podjetje. Popravljenih je mnogo dvigalnih priprav in popolnoma je obnovljeno poslopje uprave kurilnice. Obnova delavnice tudi dobro napreduje. Za dela, ki so doslej izvršena, je bilo porabljenih 20 milijonov lir.

Po obnovi železniškega mostu preko Rječine so pričeli dela na malem mostu v ulici Toretta nad železniško progo. V načrtu je predvidena obnova mostu nad sprehajališčem Jugoslovanske armade. Kmalu bodo pričeli prostovoljno čistiti ruševine, stare stebre, kakor tudi napeljavno progo na obali med kurilnico in pristaniščem. Po tej progi bodo vozili vagoni, ki bodo vozili ruševine iz raznih krajev.

JESENSKI MNOŽIČNI CROSS »ZMAGA LJUDSTVA«

Od 1. do 15. novembra t.l. bo po vsej državi izveden množični cross »Zmaga ljudstva«. Cross bodo po enem letu uspešnega dela našega fizikulturenega gibanja organizirane organizacije Ljudske mladine Jugoslavije, Enotnih sindikatov in Fizikulture zveze Jugoslavije.

Jesenski cross bo dokazal, da so naši fizikulturniki in naši mladinci po množičnih zletih, štafetah, dnevnih fizikulturnikov in mnogih tekmovanjih pripravljenci nadaljevati delo za svoje fizične vzgajanje, za utrjevanje svoje fizične sposobnosti. Z jesenskim crossom se bodo pripravili za delo v zimski sezoni, za načrtno sistematično delo v dvoranah, za koristne zimske športe, za tekmovanje za ZREN.

Centralni odbor Fizikulture zveze Jugoslavije pripravlja za cross podrobna navodila in je pozval vse svoje organe in organizacije, da začno takoj z vsestranskimi pripravami in z izdelovanjem načrta za letošnji množični jesenski cross.

ŠAH

Brzopotezno prvenstvo Slovenije

Kakor smo poročali v ponedeljkovi številki, je bila v nedeljo v Ljubljani množična šahovska prireditev za naslov brzopoteznega prvaka Slovenije. V popoldanskem finalu je zmagal v skupini zmagovalcev mojstrov Stojan Puc. V drugi skupini je zmagal Kumelj (Ljubljana),

v tretji Krapl (Trbovlje), v četrti Kraš (JA), v peti Verbič (Ljubljana), v šesti Arigler (Ljubljana), v sedmi Zavec (JA), v osmi Cizelj (Maribor), v deveti Bras (Ljubljana), v deseti Košar (Ljubljana) in v enajsti Hering (Radomlje).

Prireditve si je ogledal tudi minister vlade LR Slovenije tov. Zoran Polič.

Dopisi »Ljudski pravici«

V Ajdovščini je bil proglašen prvi kmet-udarnik

V nedeljo je bil v Ajdovščini dan udarnikov. Ob tej priložnosti je dobil naslov udarnika tudi prvi kmet v Slovenskem Primorju tov. Benčina Frane iz Gornje Kanolje, okraj Idrija-Cerkno. Obrnil sem se na tovariša, kako je dosegel 35% izboljšanje na svojem posestvu, na kar mi je odgovoril naslednje:

»Ko sem bil letos marca demobiliziran, me je čakalo doma ogromno dela. Med okupacijo je sicer žena dobro gospodarila, napravila je, kolikor je pač zmogla. Ker smo za potrebe naše vojske oddali skoraj vso živino, ni bilo gnoja, pa tudi travniki so stali deloma nepokoseni. Po osvoboditvi je žena takoj pričela misliti na ponovno napolnitev hleva.

va. Dve teleti je odločila za rejo; ko sem prišel domov, pa sem kupil še eno žival, eno pa mi je dal gospodarski odsek. Spomladi sem poskrbel za dobro gnojenje, poleti pa smo prvič po petih letih spet pokosili vse seno. Tako sem na svoji zemlji znatno izboljšal pridelek. Naziv udarnika pa so mi dali tudi zato, ker pomagam pri politični izgradnji kmetov našega okoliša. Kar so med borbo dali drugi meni, to poskušam dati tudi jaz zdaj drugim.«

Ta kmet-udarnik je izšel iz osvobodilne borbe kot nov lik slovenskega kmeta. Kakor se je hrabro boril proti okupatorju, tako tudi zdaj marljivo pomaga pri obnovi.

Ogarev.

TRZIN

Nov Dom ljudske prosvete

S sodelovanjem vseh množičnih organizacij je bil v Trzinu obnovljen Dom ljudske prosvete. V nedeljo, 6. oktobra, so se zbrali prebivalci Trzina k slavnostni otvoritvi doma. V imenu ministrstva prosvete je govoril tov. Uroš Kraigher o važnosti ljudskega izobraževanja in kulture. Ob zaključku je šeststali prebivalec Trzina, ki so s svojim delom dosegli tako znaten uspeh. Po njegovem govoru so pionirji, člani LMS, AFŽ in RK priredili akademijo, ki je zelo dobro uspela. Po akademiji je predsednik upravnega odbora naglasil, da bo novi dom žarišče kulturnega dela, istočasno pa je pozval vse navzoče, da se naj v tem domu v bodoče čisto zbirajo, zlasti pa naj 27. oktobra v polnem številu obiščejo Dom ljudske prosvete, kjer bo volišče za trzinski okoliš.

J. K.

Idrijske žene so zborovale

Pred kratkim je bilo v Idriji zborovanje vseh antifasistič idrijskega okraja. Tovariši šolski nadzornik je na zborovanju pojasnil domači in svetovni politični položaj in med drugim prikazal kako bi nas mednarodna reakcija rada zaslužila. Dejal je, da bomo s svojim delom dokazali, kam pripadamo.

Mest. tajnica AFŽ je prikazala požrtvovalnost naših žena, ki so samo v Idriji izvršile skoraj 17.000 prostovoljnih ur za obnovo. Za počitniške kolonije so prispevale v gotovini in z raznimi potrebščinami, v svoje varstvo in oskrbo pa so vzele 59 tržaskih otrok, ki jim je fašistična zver pobila starše.

V načrtu novega tekmovanja so sprejele naše žene precejšnje naloge. Sklenile so utrditi svojo organizacijo, ki bo sodelovala tudi z mladino. Podpirale bodo dijaški dom, organizirale gospodinjski tečaj in se množično udeležile nabiranja bukovke žira.

Tovariši tajnik mestnega NOO jih je nato opozoril na važnost sestankov, na katerih se obravnavajo gospodarska vprašanja. Ob zaključku zborovanja so sklenile, da bodo še z večjo vneto pristopile k prostovoljnemu delu in v to organizirale tudi tiste žene, ki še stojijo ob strani.

G. D.

OBVESTILA

OPOZORILO DELODAJALCEM!

Davek po odbitku se od 1. septembra 1946 dalje odteguje od službenih prejemkov delavcev in nameščencev po prvi Lestvici brez otrok, to je brez ugodnosti za otroke iz 35 člena zakona o neposrednih davkih, ker se doklada za otroke, ki se izplačuje pri Federalnem zavodu ne vsteje več v davčno osnovno.

Delodajalci, ki so za september še upoštevali ugodnosti za otroke, morajo davek za oktober 1946 nadoknaditi. — Iz pisarne finančnega odseka. ČLO. TU 11124.

ZAPORA CESTE

Baza cest Ljubljana popravila v km 6.400 republiške ceste št. II/151 Ljubljana-Ig prepusti, zaradi česar bo cesta od 11. do vključno 14. oktobra t. l. za vsak promet zaprta.

Lahko primate naj gre čez Mateno, težek pa skozi Škofljo na Ig.

Sprememba voznega reda na lokalni avtobusni progi LJUBLJANA-JEŽICA

Od dne 10. oktobra t. l. dalje odpadeta na progi Ljubljana, Dvorkova ulica, vožnji ob 15.15 in 15.45 do Dimičeve ulice. Namesto teh dveh vožnji pa bo avtobus z odhodno iz Dvorkove ulice ob 15.15 peljal do Ježice, kakor ostali avtobusi. TU 1125.

RADIO

569 m/443 m/46 m

DNEVNI SPORED ZA ČETRTEK 10. X.
6 Veselo na delo — 6.15 Napoved časa, vesti in pregled sporeda — 6.30 Pisan koncert na ploščah — 7.30 Napoved časa, vesti in radio-kolektor — 7.45—8. Lahka glasba, mali oglasi in objave — 12. Lahka glasba, mali oglasi in objave — 12.30 Napoved časa in poročila — 12.45 Genialno delo G. Verdija: Koncert njegovih del na obletnico njegovega rojstva — 13.30 Iz obnove in izgradnje naše domovine — 13.45 Po balkanskih deželah — 14. Za dober tek igra Koršičev kvartet — 14.30 Napoved časa in poročila — 14.45—15. Operetna glasba na ploščah — 17.30 Igra Vaških kvintet — 18. Radijski leksikon — 18.15 Mozart: Mala nočna glasba — 18.30 Poučna oddaja za mladino — 19. Češke in slovaške narodne pesmi pojo Milan Jug, spremlja Ciril Cvetko — 19.15 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s SZ — 19.30 Tartini-Kreiser: Vražji triček, igra Yehudi Menuhin — 19.45 Napoved časa in poročila — 20. Večer operne glasbe. Izvaja orkester RL pod vodstvom Samu Hubada 20.45 Lahka glasba — 21. Rezervirano za prenos — 21.40 Pierne Ramundo — Stravinski: Ognjeni ptic — 22. Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda — 22.15 Igra Plesni orkester RL pod vodstvom Bojanna Adamiča — 22.45—23. Serešade na ploščah.

DOLENJI LOGATEC

Obletnica ustanovitve delovne brigade »Lado Grom«

Mladinska delovna brigada »Lado Grom« iz Dolenjega Logateca je 29. 9. proslavila obletnico svoje ustanovitve. Ob tej priložnosti je razvila svoj prapor.

V »Mladinskem tednu« je petkratno presegla delovno obvezo. Pri obnovi porušeni krajci Notranjske je delala 9256 ur, kmečkim družinam, ki nimajo delovnih moči, je pomagala na polju 3200 ur. Dve nedelji je bila brigada na delu pri čiščenju železniške proge Logatec—Borovnica in doprinesla za 32.000 din koristi. Tudi na kulturno prosvetnem področju je brigada dosegla pomembne uspehe, saj je pri okrajnem kulturnem festivalu zasedla prvo mesto. Vsi člani brigade so vključeni v strelski družini in povezani z vojsko, ki jim nudi vso potrebno pomoč. Mladina brigade »Lado Grom« je ob proslavi obletnice brigade obljubila, da bo zboljšala način dela in disciplino, ter pritegnila še druge mladince in mladinke.

Vera Hacc.

SPODNJA IDRIJA — Člani vseh organizacij so sklenili, da bodo v novem tekmovanju »Za priključitev Slovenskega Primorja« sodelovali pri obnovi vasi. Pretekli teden so pripravljali stavbni les za obnovo, žagali drva, čistili prostor okrog šole, zvozili strešno opako za krite šole in pričeli pripravljanje les in kamne za zidavo apnenice. Sklenili so, da bodo nabavili kredit za nakup cementa in raznega stavbnega materiala, s katerim bodo obnovili stanovanja delavskim družinam. V prvem tednu tekmovanja so opravili prostovoljno delo v vrednosti 24.000 lir.

IDRIJA — Medstrokovni svet je na svoji seji sklenil, da bo pripravil fond za zgraditev delavskega doma. Idrijski rudarji so dali zgled vsem ostalim podružnicam s tem, da so zaslužek ene nedelje v znesku 250.000 lir poklonili za gradnjo delavskega doma.

pile k prostovoljnemu delu in v to organizirale tudi tiste žene, ki še stojijo ob strani.

G. D.

ČEBELARJI POZOR!

Čebelarja zadruga za Slovenijo v Ljubljani obvešča vse čebelarje — zadržnike, da utegne dobiti po informacijah s pristojne strani samo dva vagona sladkorja za zimsko krmljenje čebel. Kdaj se bo to zgodilo, ni znano. Zato zadruga nujno svetuje, da čebelarji združijo čebelarje in tako skušajo rešiti vsaj nekaj čebel pred pogibom.

POLHARJEM V POJASNILU — GOSPODINJE NE ZAVRZITE KOZE DIVJEKA ZAJCA

Letos je velika polhov letina, ker je bukev izredno bogata na žir. Kakor je žir važna surovina za naše dmoče gospodarstvo, tako so tudi polhove kožice važen izvozni artikel za našo državo. Zaradi tega je državno podjetje »Koteksa« organiziralo na vseh važnejših polhovih krajih svoje zbirale, kateri bodo odkupovali polhove kožice in jih oddajali. Ker je letošnja cena na zunanjem trgu za polha nizka, so najvišje mogoče cene določene sledeče: din 6.—, 4.—, 2.—, 1.—. Najmanjši mladitvi mlečni sel za aploh ne prevzemajo. Pri lovenju, pravilnem sušenju in oddaji polhovih kožic naj so vsi polharji zavežani skupne ljudske koristi, ki jih bomo dosegli le, če pride blago lepo in v čim večjem številu na zbirališče. Pravimo, da iz malega raste veliko. To velja tudi za kožice, ker se z njimi zaslužijo lepe denarje. Gremo na delo z veseljem in zavestjo, da vsaka kožica nekaj velja. In to ne samo za lovec, temveč tudi za državo, ki je last nas vseh in kateri na ta način pomagamo do čim hitrejši obnove. S tem pripomoremo naši boljši bodočnosti. Prav tako je z vsami ostalimi kožkami divjačine, posebnost pa za divjega zajca, ki ga da skoraj vsaka gospodinja enkrat v sezoni na jedilni list, kožo pa največkrat zavreže. To v bodoče ne sme biti tako. Čim zajca odemo, da moramo čim preje napeti. Ako pa nimate nboenega primerne prostora, ali se vam zdi to delo odveč, pa lahko kožo oddate v mokrem stanju na podaj spodaj navedenim ekspozituram, kjer se odkupujejo tudi vse ostale kože divjačine. Sveda moke kože ne smete prinesiti šele čez tri dni ali en teden, temveč isti dan. Sicer se vname in je pokvarjena. V pojasnilu vsem tistim, ki so mnenja, da je odredba o nadržnem odkupovanju in razdeljevanju kož divjačine samo časna, poudarjamo, da če bodo kože divjačine stalno tako odkupovale. Naše ekspoziture so naslednje: Ljubljana, Sv. Petra c. 19, Maribor, Uenjarska št. 12, Celje, Prešernova št. 4, Novo mesto, Ljutomer, Murska Sobota in zbirališče v vseh večjih krajih.

VREMENSKA NAPOVED za četrtek, 10. oktobra:

Oblačno, včasih dež. Zelo hladno.

DNEVNE VESTI

Rudarji in fužinarji! Danes, 10. oktobra, je ob pol osmih zvečer na rudarsko-metalurškem inštitutu množični sestanek.

Združenje trgovcev obvešča članstvo in vse javne urade, da se je iz dosedanjih uradnih prostorov v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27, preselilo na Erjavčevovo c. št. 11. v prostore Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, dvorišna stavba — levo. Telefonska številka 31-97.

Bolničarski tečaj Rdečega križa četrtri Moste in Tabor bo od 1. do 30. novembra. Predavanja bodo vsak dan, razen nedelj od 18—20 ure v bakteriološkem inštitutu (bivši infektološki odd. splošne bolnišnice vhod za Ljubljano). Prijave sprejemajo četrtini odbori RK v poslopju četrtnega LO — Krakova ulica in četrti RK Tabor na Komenskova ul. do 15. t. m.

PREDAVANJE

V četrtek, dne 10. oktobra ob 19.30 bo v Frančiškanski dvorani v Ljubljani predavanje o svetovnem študentskem kongresu v Pragi. Predaval bo tov. Saša Cvahte, član sekretariata Glavnega odbora Ljudske mladine Slovenije. Vabljeni je mladina, pa tudi ostali, da se predavanja v čim večjem številu udeležijo.

KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA, UNION: Premiera sovjetskega filma »Vrnitev« in novega »Obzornika«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — **MATICA:** Francoski film »Vroča ljubezen«, tehnik. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — **SLUGA:** Češki film »Pri petih vericah«, tehnik. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — **KODELJEVO:** Španski film »Stari mladenič«, tehnik. Predstava ob 20. — **MARIBOR, ESPLANADE:** Ameriški film »Mali oglas«, tehnik. — **GRAJSKI:** Ameriški film »Kopač zlata«, tehnik. — **CELJE, METEOPOL:** Sovjetski barvni film »Kameniti cvet«, tehnik. DOM: Sovjetski dokumentarni film »Komsomolci«, tehnik. — **KRANJ:** Sovjetski film »Volga-Volga«, tehnik. — **PTUJ:** Francoski film »Strup«, tehnik.

Spored od 11. do 14. 10. 1946

BLED: Ameriški film »Melodija zvezd«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
BREŽICE: Ameriški film »Ljubavni spomini«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
CRNA: Sovjetski film »Kutuzov«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
CRNOMELJ: Sovjetski film »Četvero src«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
DOLNJA LENDAVA: Sovjetski film »Pomladna pesem«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
DRAVOGRAD: Sovjetski film »Suvorov«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
GUSTANJ: Češki film »Korak v tamo«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
HRASTNIK: Sovjetski film »Brez krivde krivice«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
IG: Sovjetski film »Cirkus«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
JESENICE: Sovjetski film »Neumrljivi čarovnik«, tehnik. Od 12. do 14. 10.
KAMNIK: Ameriški film »Nepričakovani oče«, tehnik. Od 12. do 14. 10.
KOČEVJE: Sovjetski film »Deklica iz Leningrada«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
KRSKO: Sovjetski film »Ivan Grozni«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
LASKO: Ameriški film »Trije bratje«, tehnik. —
LITVIJA: Sovjetski film »Četvero src«, tehnik. —
LJUTOMER: Sovjetski film »Mladost Maksima Gorkoga«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
LOGATEC: Sovjetski dokumentarni film »Osvobođenje Českoslovačke«, tehnik. Od 12. do 14. 10.
MENGES: Sovjetski film »Bogdan Hmeljnicki«, tehnik. Od 12. do 14. 10.
MURSKA SOBOTA: Sovjetski film »Deklica in slova«, tehnik. Od 12. do 13. 10.
NOVO MESTO: Češki film »Dobri Valentin«, tehnik. Od 11. do 13. 10.
RADOVLJICA: Sovjetski film »Zdravstveni Moskva«, tehnik. Od 12. do 13. 10.

FIZKULTURA

POZIV

Fizkultura zveza Slovenije, Komisija »Tehnika in šport«, Republiški odbor za športno letalstvo v Ljubljani poziva vse bivše športne in vojaške motorne ter jadralne pilote in vse, ki so se kdaj koli in kakor koli ukvarjali z letalstvom (modelarji, izvidniki, meteorologi itd.), ki žive na teritoriju LRS, naj se prijavijo gornjemu naslovu. V prijavi navedite: kraj rojstva, dan in leto; kdaj je dobil diplomu, kakšno, kje in kdo mu jo je izdal, kakšno šole ali tečaje je posejal, kdaj in kje: tovariši, ki so bili učitelji katerega si bodi letanja, naj tudi to navedajo; kratak življenjepis (delo v bivši Jugoslaviji ter zadržanje za časa okupacije potrjeno od krajevnih oblasti); poklic, ki ga sedaj opravlja ter točen naslov. Prijave rabimo zaradi evidence letalskega kadra. Prijave pošljite najkasneje do 15. 11. 1946. na Republiški odbor za športno letalstvo, Ljubljana, Tabor. — FZS

MALI OGLASI

PREKLICUJEM ukradene dokumente na ime Terbuca Ana, Rošpoh 7.
VEC SAMOSTOJNIH radiotehnikov in konstruktorjev za orodje, enega samostojnega rezkarja in enega strugarja za struženje sprejemno takoj v službo. Obširne podatke o dosednji praksi in zaposlitvi je poslati na tovarno za elektrotehniko in fino mehaniko »ISKRA«, Kranj. 104
STUDENT TEHNIKE, demobiliziran oficir JA, išče sobo, po možnosti z vso oskrbo. Ponudbe na naslov: Kojc Milan, Ormož 164, pod št. 3608. 3608
ZAMENJALEC PLASCA na prosvetnem ministrstvu 7. t. m., naj ga s ključi vrne pri vratarju islega ministrstva. 3609
TEHTNICE 100 in 250 kg ter dinam 24 Volt, 6 Volt, 15 Volt avtomobilsko, prodam. Naslov v podr. »Ljud. pravice«, Kranj. 105
ZGUBILA sem denarnico od slaščičarne Ilich do Na-Mac z 1050 din, vojaško knjižico na ime Sagmeister in živlisko nakaznico na ime Pavlič, Maribor, Ruska 59. Prosim najditelja, da mi gornje vrne proti nagradi. 111

V KINU »UNION« PREMIERA

SOVJETSKEGA FILMA

»VRNITEV«

Proizvodnja »Lenfilm« 1940.

Film je bil odlikovan z Leninovim redom. Igrajo zaslužni umetniki republik SZ.

NOV FILMSKI »OBZORNIK«:

Odhod jugoslovanske delegacije na mirovno konferenco

PREDSTAVE ob delavnikih: ob 16.15, 18.15 in 20.15;

ob nedeljah in praznikih: ob 15., 17., 19. in 21. uri.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

V LJUBLJANI

DRAMA

Začetek dramske sezone

12. oktobra sobota ob 20: Bratko Kreft: »Velika puntarija«. Izven. Prva predstava sezone 1946-47.
13. oktobra nedelja ob 20: Bratko Kreft: »Velika puntarija«. Izven.

Drama prične svojo letošnjo sezono v soboto, 12. oktobra, s Kreftovo »Veliko puntarijo«. Prva repriza bo naslednji dan, v nedeljo, ob 20: Obe predstavi sta izven abonmaja. Vstopnice so v predprodaji pri dnevni blagajni v Operi.

OPERA

10. oktobra četrtek ob 19: Tolstoj: »Živi mrtveci«. Gostovanje Moskovskega gledališča Leninskega komsomola. Izven.
12. oktobra ob 20: Dvorak: »Rusalka«. Red F.
13. oktobra nedelja ob 20: Rossini: »Sevilski brivci«. Izven.

Danes zaključil Moskovsko gledališče Leninskega komsomola svoje gostovanje v našem mestu, z reprizo drame Tolstoj: »Živi mrtveci«. Začetek predstave je ob 19.

PROGRAM DRAMATSKIH DRUŽIN ZA PROSVETNI FESTIVAL

10. oktobra ob 20: Ježica: »Glavni dobiček«.

KONCERTI

Prvi simfonični koncert letošnje sezone bo v sredo, 16. oktobra v veliki Filharmonični dvorani. Dirigiral bo koncert Samo Hubad, izvajalec sta francoski pianist Gilles Guilbert in orkester Radia Ljubljane. Na sporedu so: Beethoven, Haydn, Debussy, Mjaskovski, Musorgski in Bravničar. Vstopnice v knjižarni Glaheno matice.

Iščemo

knjigovodjo (-kinjo)

z znanjem poenotene knjigovodstva

Pismene ponudbe na

Podjetje za razdeljevanje filmov, Ljubljana, Gregorčičeva 27/IV.

OPOZORILO!

Tov. Turk Anton, roj. 15. septembra 1922, sin Turk Antona, umrlega 23. julija 1923, in Turk Slave, umrle 11. maja 1942, je še vedno delno preklecan in kot takemu je postavljen generalni varuh, in sicer je to Socialno-zdravstveni oddelek pri MLO za okrožno mesto Ljubljana.

Z ozirom na navedeno opozarjamo, da se s Turk Antonom ne sklepa nikakih kupnih oziroma prodajnih pogodb, pravtako v primeru kakršnega koli denarnega posojila oziroma izplačila na roke imenovanega. Brez obvestila in dovolila generalnega varuštva se ne bo priznalo in bo nadaljnje posledice oziroma nastalo škodo moral nositi vsak posameznik sam.

Sirkove metle

zopet na zalogi pri trvdki Marinko Alojz, Zg. Zadobrova 101 po maksimirani ceni

SLUŽBE DOBE

Knjigovodjo(kinjo) bilancista

z večletno prakso, več poenotene knjigovodstva kakor tudi ostale administracije in

blagajnika (blagajničarka)

s prakso, dobro izurjenega v obračunavanju mezdnih izplačilnih list, i še e za takojšnji nastop »Ustroje, državna traktorska postaja v Brezicah. Prošnji je treba predložiti dokaze o službovanju in karakteristiko. Plača po dogovoru.

OGLASUJTE

V »LJUDSKI PRAVICI«!

Državna tvornica nogavic v Petrogradu

potrebuje pletilne stroje za bombažaste nogavice 6—12 moških velikosti

Ponudbe s tehničnim opisom in pogoji poslati upravi podjetja

Kmetijska razstava

v Krizevcih pri Ljutomeru

Kmetijstvo okraja Ljutomer priredi dne 20. oktobra 1946 svojo prvo kmetijsko razstavo v prostorih Nabavno-prodajne zadruge v Krizevcih pri Ljutomeru. Razstavljali bodo: 1. Naproze Krizevci, Ljutomer in Ivanjkovci; 2. Živno-rejska zadruga Krizevci; 3. Državna posestva Jeruzalem-Svetinje in Podgradnje; 4. Vinarska zadruga Ljutomer; 5. Sadjarska podružnica Ljutomer; 6. Vinogradniške zadruge Ljutomer, Presika, Kog in Svetinje; 7. Kmetijska strojna postaja Krizevci in 8. Čebelarstvo podružnica Ljutomer.

Spored: V nedeljo, 20. oktobra ob 10 dopoldne otvoritev in ogled razstave. Popoldne istega dne bo v prostorih Naproze v Krizevcih pri Ljutomeru ljudska veselica.

Čisti dobiček je namenjen za pospeševanje kmetijstva ljutomerskega okraja.

RAZSTAVNI ODBOR.